Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 42 (1181) ГОД XXIII БЕЛАСТОК 15 КАСТРЫЧНІКА 1978 г. ЦАНА 60 гр.

ЛІСТАВЕЙ

А помніш?
А помніш?
А помніш?
Апоўдні,
Апоўдні,
Апоўдні,
А можа, і раніцай
Хтосьці
Мог аб кагосьці параніцца.
Ліставею арэлі,
А на іх мы з табою.
Ды як выйсце —
Восень стрэліла ў лісце!..
І ўжо ляціць яно куды?..
Адкуль, адкуль такія цуды?
Не паўтарайся,
Я забуду
Ці пераблытаю сляды.
На лета,
Ды на сёлета,
Не ўсё шчэ перамолата,
Не ўсё перабрадзіла,
Не сказана —
Адзіны.
Там,
Не за Краіінай гарою,
Цёмнаю парою,
Нібыта
Слізкія смаўжы,
Паўзуць
Гарбатыя дажджы.
На кожным горбе
Ды па торбе,
А ў кожнай торбе
Па паўтору:
Вясна,
Зіма,
Хмурынак кужаль.
Быў,
Ёсць,
Няма.
А лісце кружыць...

Нэла Тулупава

Па роднай зямлі. *Рака Нараўка выступіла з берагоў. Кладка непадалёку Старога Ляўкова.*
Фота Я. Целушэцкага.

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

ЧАСТКА ЖЫЦЦЯ

Па-сапраўднаму ён Хведар Данілевіч, але ведаюць яго як Шкадыянчука. Яшчэ нават цяпер, год-два таму назад, наказ прыслалі на гэтае прозвішча.

— Гэта мой такі нібы-псеўданім з часоў дзейнасці ў КПЗБ. Так прызывалі майго дзеда ці прадзеда, не памятаю ўжо, — паясняе.

Бацькі яго былі бежанцамі. Апынуліся ў Расіі. І там у 1916 годзе ў вёсцы Цімафееўка нарадзіўся Хведар. Надарылася магчымасць і сям'я вярнулася ў сваю родную вёску Мядзвежыкі, што зараз у Мілейчыцкай гміне. Дзевятнаццацігадовым юнаком уступіў у рады КПЗБ. Перакананне зрадзілася само па сабе. Яшчэ ў школе разумеў, што гэта такое бальшавік, што значыць слова камуніст. У свае шаснаццаць год ясна бачыў ужо сваю дарогу. Ужо тады хацеў уступіць у рады КПЗБ, але трэба было праверыцца, чымсьці паказацца. Ячэйка запрапанавала яму, каб пакуль што быў сімпатыкам. Дала заданні. Галоўнае — сабраць вакол сябе моладзь, разносіць лістоўкі, вывешваць сцягі. Гэтак было да 1935 года. Добра выкананае заданне адкрыла дарогу ў члены. З гэтай пары стаў агітатарам сярод моладзі сваёй вёскі. Нелегальная літаратура, збіранне грошай на дапамогу вязням беластоцкай турмы. Неўзабаве пра дзейнасць мядзвежыцкіх КПЗБоўцаў ведалі і другія групы. Наладзілі супрацоўніцтва. Прыслалі літаратуру — украінская газета „Сіла" з Львова, „Чорнае па белым" з Варшавы. Аднойчы прыйшоў з Варшавы каталог, да якога быў далучаны ліст: „Калі хочаце набыць у нас кніжкі, выберыце і мы вам прышлем". Склікалі сход. Каталог быў аб'ёмісты. Выбралі тады тры тамы прац Леніна, „Капітал" Маркса, працы Мархлеўскага, Дзяржынскага. Сабралі немалую бібліятэку — 65 тамоў. Пачаткова хавалі яе ў Івана Карнілюка, — камуніста і ўдзельніка рэвалюцыі, потым Хведар Данілевіч хаваў сам.

— Чыталі на тайных сходах, — успамінае Х. Данілевіч. — Найгорш было з няяснымі словамі. Як сёння памятаю, рабілі свой слоўнік. Выпісвалі ўсе незразумелыя словы і супольна паясняліі. Сёння яшчэ ёсць гэты слоўнік. У 1967 годзе разам з бібліятэкай і блакнотам аб дзейнасці мядзвежыцкай групы КПЗБ я пераказаў яго ў Музей рэвалюцыйнага руху ў Беластоку. Цэлы рух, уся дзейнасць абапіралася ў асноўным на моладзі. Трэба было дзейнічаць не толькі ў сябе, але даходзіць і да другіх вёсак. Прыносіць туды літаратуру, агітаваць.

Працяг на стар.4

ВЫХАВАЎЦА І АДКРЫВАЛЬНІК

З **Сяргеем Харкевічам,** дырэктарам пачатковай школы імя А. Фларэнкі ў Гайнаўцы, я спаткаўся ў канцы дня. З класным журналам і стусам дапаможнікаў у руках ён ішоў паволі па калідоры і нешта жыва абмяркоўваў з акружыўшай яго грамадкай вучняў. Па ажыўленай размове і бляску ў вачах у дырэктара і яго выхаванкаў не цяжка было здагадацца, што гутарка зусім не ішла аб звычайных штодзённых справах, але датычыла нечага такога, што іх цалкам запаланіла. Што ж, гэта быў верасень — у школе сама час успамінаў з прайшоўшых канікул, справаздач аб добрых справах і складвання планаў на ўвесь новы школьны год: і на займальныя заняткі ў розных вучнёўскіх арганізацыях і гуртках, і на грамадскія пачыны для дабра школы і горада, і на... А планаваць ёсць што! Гайнаўская „двойка", бо так тут называюць гэтую папулярную і карыстаючуюся вялікім аўтарытэтам школу, даўно ўжо адмовілася ад традыцыйных прыёмаў навучання. Працуе яна па метаду вядомага рускага педагога К. Д. Ушынскага. У ёй маладое пакаленне ўзрастае пад уздзеяннем найлепшых мясцовых грамадскіх і культурных традыцый.

Пачынаючы з другога года навучання ва ўсіх класах тут вядзецца навучанне беларускай мовы. Хоць наведванне заняткаў па гэтаму прадмету дабравольнае, але ахвотных вывучаць яго ёсць многа, і з кожным годам колькасць іх павялічваецца. Не малая ў гэтым заслуга настаўніц беларускай мовы: выпускніц беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта **Ольгі Андрэюк** і **Зінаіды Плевы,** выпускніцы беларускай філалогіі Настаўніцкай студыі ў Беластоку **Анастасіі Майсені** і былой выхаванкі Бельскага беларускага ліцэя і выпускніцы Вышэйшай настаўніцкай школы **Ірыны Башун.** Яны не шкадуюць сваіх намаганняў, каб кожны ўрок праходзіў на высокім узроўні і займальна.

Дбае пра гэты прадмет і дырэктар школы. Перш за ўсё ён паклапаціўся, каб яго дзеці ад самага пачатку хадзілі на ўрокі беларускай мовы: і дачка Ася, што цяпер вучыцца ў трэцім класе Гайнаўскага беларускага ліцэя, і сын Яраслаў, які ходзіць у восьмы клас у гэтай жа „двойцы". Пра вялікую ролю навучання роднай мовы ў выхаванні і адукацыі маладога пакалення ён праводзіў і праводзіць пераканаўчыя гутаркі з многімі бацькамі-беларусамі. Цяпер жа стараецца абсталяваць кабінет беларускай мовы.

Не астаецца па-за ўвагай дырэктара і гарцэрская арганізацыя — у навейшай сістэме навучання і выхавання яна адыгрывае вельмі істотную ролю. Тут каля 70% вучняў належыць да гарцэрства і актыўна дзейнічае ў розных яго мерапрыемствах. Перш за ўсё гарцэры ўтрымоўваюць сталую цесную сувязь з бацькамі патрона школы, лейтэнанта Аляксея Фларэнкі, які загінуў у часе вызвалення Беласточчыны, яны жывуць у горадзе Перме ў СССР. Валейбалісты з „двойкі" належаць да вядучых на Беласточчыне. У школе дзейнічае многа розных гурткоў зацікаўленняў, між іншым, лялечны тэатр, частку гэтых гурткоў вядуць бацькі вучняў, напрыклад, „Умелыя рукі" ці „Юныя гаспадыні". І не дзіва, што ў „двойцы" заўсёды людна надоўга пасля ўрокаў. Цяжка пералічыць усе тыя добрыя справы, якія штодня праводзяцца ў гэтым будынку.

І то ў той час, калі дырэктар ужо рыхтуецца да яго расшырэння. Ён намерваецца дабудаваць яшчэ 12 новых памяшканняў на класы і кабінеты, збудаваць сталовую, узвесці навейшую фізкультурную залу, павялічыць... Так, гэтых прац у дырэктара з кожным годам будзе прыбаўляцца, бо „двойка" ў выніку ажыццяўлення заданняў рэформы асветнай сістэмы, што цяпер прыводзіцца ва ўсёй нашай краіне, разрасцецца ў вялікую школу-дзесяцігодку. Але да будаўнічых клопатаў С. Харкевічу не прывыкаць.

— Бо бачыце, — заўважае ён, — будаванне проста кружыць у маіх жылах з маленства. Паходжу я з вёскі Сушча, што над ракою Нарвай, на самай мяжы гмінаў Міхалова і Нараўка. Мой

(Працяг на стар. 4)

АТМАСФЕРА СТРАХУ

У апошнія гады ў ФРГ усё мацней гучаць галасы нараканняў на існуючае правасуддзе. Праведзенае апытанне грамадскасці паказала, што сапраўды тут наглядаецца непажаданае становішча. 69 працэнтаў апытаных людзей выказаліся, што ў судах усталявалася атмасфера запалохання. 47 працэнтаў — што суды ў асноўным выносяць рашэнні супраць прадстаўнікоў ніжэйшых саслояў грамадства, 48 працэнтаў лічаць судовыя прыгаворы наогул несправядлівымі.

Факты сведчаць, што суды ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі праследуюць не мэты захавання справядлівасці і абароны правоў чалавека, а абарону існуючага рэжыму і інтарэсаў багатай меншасці. У краіне склалася тонкая сістэма патаемнага нагляду за грамадзянамі. Незвычайнымі законамі, якія былі распрацаваны яшчэ ў 1968 годзе, рамкі тайны перапіскі і тэлефонных перагавораў былі абмежаваны быццам бы ў інтарэсах абароны канстытуцыі, свабоднага дэмакратычнага ладу, бяспекі федэрацыі і г.д. Зыходзячы з гэтага, сакрэтныя спецыяльныя службы на законных асновах размеркавалі паміж сабою тэрыторыю краіны і праводзяць падслухоўванне тэлефонных размоў, устанавілі кантроль за работай паштовых аддзяленняў.

І няхай бы сабе кантралявалася дзейнасць падазроных суайчыннікаў. А то падслухоўваюцца тэлефоны ўсіх пасольстваў Усходняй Еўропы, пасольстваў краін трэцяга свету і г.д.

Ды якой справядлівасці можна чакаць у краіне, дзе да гэтай пары таўстасумы мараць аб рэваншы на ўсходзе, а неанацысты крычаць пра гэта ва ўсю глотку адкрыта на вуліцах, дзе да гэтага часу Гітлер па-ранейшаму лічыцца ганаровым грамадзянінам некаторых гарадоў, а разам з ім і такі заядлы нацыст як Гіндэнбург, былы нацысцкі гаўляйтэр Мус і бургамістр горада Хільдэсгейма Эрліхер і іншыя. Прадстаўнік муніцыпалітэта Хільдэсгейма Рыхтэр нахабна сказаў у размове з журналістам: па існуючых правілах рашэнне аб скасаванні звання ганаровага грамадзяніна павінна быць даведзена да ведама той асобы, да якой гэта датычыцца. Ну, а паколькі ў адносінах да Гітлера і іншых гэта зрабіць немагчыма з прычыны іх адсутнасці сярод жывых, то і скасаваць іх ганаровае грамадзянства не прадстаўляецца магчымым.

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

145 гадоў назад

18 X 1833 пам. М. Агінскі, польскі кампазітар.

130 гадоў назад

17 X 1848 нар. Віктар Гамуліцкі, польскі пісьменнік.

85 гадоў назад

18 X 1893 нар. У. Уладамірскі (Малейка), беларускі савецкі акцёр.

10 гадоў назад

15 X 1968 быў адкрыты ў вёсцы Леніна Горацкага раёна Магілёўскай вобласці Музей савецка-польскай баявой садружнасці.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 28 zł. 80 gr. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 2111. Nakład 7.800 egz. N-4

„Тут мы жывем". (Выгляд рабочых кварталаў горада).
Фота Уладзіміра Казлова.

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З БЕЛАРУСІ

НАЙБОЛЬШЫ Ў ЕЎРОПЕ

„...Жыхары займаюцца агародніцтвам, рыбалоўствам, нарыхтоўкай канаплянага алею, глінянага посуду, вырабаў з бярозавай кары (шкатулкі і г.д.)..." Так апісвае энцыклапедыя мінулае беларускага горада Магілёва. А вось як пра яго пішуць цяпер: „...Развіты апрацоўка металаў, будова машынаў, хімічная прамысловасць...".

Зрэшты, і гэтыя звесткі сёння ўжо не дакладныя: жыццё бяжыць значна хутчэй, чым ствараюцца энцыклапедыі. Пераканаемся мы ў гэтым, калі пазнаёмімся з адным з прадпрыемстваў цяперашняга Магілёва — вытворчым аб'яднаннем „Хімвалакно" імя У. І. Леніна.

Аб'ядноўвае яно завод штучнага валакна — дзіця першай пяцігодкі (1929-32 гады), першынец вялікай хіміі Беларусі, старэйшае прадпрыемства ў гэтай галіне, і камбінат сінтэтычнага валакна — дзіця восьмай пяцігодкі (1966-70 гады), найбольшы ў СССР і ў Еўропе.

Уладальнікам гэтых высокіх тытулаў камбінат стаў ужо тады, калі на аркушах ватману-брыстолю ў праекціроўшчыкаў паказаліся яго першыя абрысы. Яго праектавалі 18 інстытутаў краіны.

Англійскія спецыялісты, што ўдзельнічалі ў распрацоўцы праекта і мантажы прадпрыемства, дзіваваліся хуткасцю і размахам будаўніцтва. Газета „Сандзі таймс" у артыкуле „Гігант пад Магілёвам" пісала: „Зрабіць тое, што зрабілі рускія ў Магілёве, — гэта подзвіг".

З году ў год прадпрыемства развіваецца. У 1977 годзе аб'яднанне выпрацавала і накіравала па 900 адрасах звыш 100 тысяч тон хімічных валокнаў. Тут шырока разгорнуты рух вынаходства і рацыяналізацыі, вынікі якога — гэта не адзін мільён рублёў даходу. Творчасць, ініцыятыва — гэта стала натуральным законам жыцця нашага калектыву.

Многа зроблена ў нас для павышэння дабрабыту працоўных. Сацыяльная праграма камбіната прадбачвае перш за ўсё павелічэнне іх рэальных даходаў. Але апрача павышэння заработнай платы важнай крыніцай росту даходаў з'яўляюцца паступленні з грамадскіх фондаў спажывання. Гэта такія грашовыя выплаты, як розныя дапамогі, аплата водпускаў, стыпендыя для тых, хто вучыцца (у нас каля 900 студэнтаў), пенсіі (многім катэгорыям нашых працаўнікоў дадзена права пайсці на пенсію ў больш раннім узросце, чым на іншых прадпрыемствах) і г.д. Гэтыя фонды складаюцца з дзяржаўнага бюджэту і адлічэнняў прадпрыемства, яны абяспечваюць усе сем'і роўнымі магчымасцямі атрымаць бясплатна адукацыю, медыцынскае абслугоўванне, кватэру...

Прыгожыя 5-9-павярховыя дамы, дзве школы, вучэбныя гмахі хіміка-тэхналагічнага інстытута, тэхнікум, дзіцячы сад... Такі гарадок будаўнікоў і хімікаў, што вырас на месцы драўляных хатаў і вузенькіх вулачак ускраіны Магілёва. Так, нараджэнне камбіната-гіганта ў горадзе на Дняпры паклала адбітак на ўвесь уклад яго жыцця.

Больш як 8 тысяч працаўнікоў аб'яднання атрымалі добраўпарадкаваныя кватэры. Свае „сялібы" маюць хімікі і па-за межамі горада: два прафілакторыі для адпачынку і прафілактыкі здароўя, піянерскі лагер. Лагер для дзяцей нашых рабочых будуецца нават на ўзбярэжжы Чорнага мора.

У нас створаны шырокія магчымасці для развіцця мастацкай творчасці. Нашы працаўнікі ўмеюць і любяць спяваць, танцаваць, іграць на сцэне. А сцэна, на самай справе, ёсць — два пышныя Палацы культуры.

У нас ёсць яшчэ адна падстава ганарыцца: нашыя фізкультурнікі. У вобласці яны наймацнейшыя ў лыжах, лёгкай атлетыцы, футболе і веласіпедным спорце. А рабочы-слесар Уладзімір Міхалёў з'яўляецца чэмпіёнам свету ў цяжкай атлетыцы сярод юньёраў.

Такія асноўныя рысы ў біяграфіі нашага маладога калектыву, сярэдні ўзрост членаў якога не даходзіць і да 24 гадоў...

Хведар Мацькоў

намеснік генеральнага дырэктара Магілёўскага вытворчага аб'яднання „Хімвалакно" імя У. І. Леніна.

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

Меліяратары пакінуць не кранутым забалочанае ўрочышча „Фаліцкі мох", якое вельмі багатае журавінамі. Мінскі аблвыканком аб'явіў яго заказнікам. На плошчы 1 250 гектараў забаронены высечка дрэў, здабыча торфу і іншыя работы, якія парушаюць гідралагічны рэжым. Ахоўныя граматы атрымалі яшчэ пяць такіх масіваў у лясных гаспадарках Брэсцкай, Гомельскай, Магілёўскай абласцей. Вучоныя-батанікі пасля дэталёвых абследаванняў рэкамендавалі працягваць стварэнне журавінавых заказнікаў. Захаваўшы ў натуральным выглядзе 60 тысяч гектараў верхавых балот, можна будзе штогод збіраць не менш дзесяці тон багатых вітамінамі ягад. З аблюбаваных месц не прыдзецца перасяляцца глушцам, цецерукам, бабрам.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Я біць вам не буду! — верш года • Натхняе жыццё • Баршчэва • „Пан Тадэуш" па-беларуску • Злавіў (для раўнівых) • Роды ў народнай абраднасці • Солтыс Кудэрскі • Умеласці Мікалая Рыжыка • Весткі з Беластока, Гайнаўкі, Старыны, Дубічаў Царкоўных, Кнаразоў, Белак, Тапаркоў, Бельска • Калі сняцца ружовыя сны • Як задрыпанца пераступілі двое • Песня „Kocham listy od ciebie".

Sobota 14 X — 6.00 RTSS. Mat. 6.30 Biol. 9.00 Dla kl. VIII Nauka o czł. 12.45 RTSS. Upr. rośl. 13.25 Hod. zwierz. 14.55 Pr. dnia. 15.00 Orbita. 15.30 Obiektyw. 15.50 Latarnia czarnoksięska. 16.00 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.25 Błękitny anioł — ameryk. dramat obycz. 18.10 Magazyn motor. 18.30 Polsce i Partii. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Prywatna wojna Murphy'ego — ang. kom. woj. 22.25 Dziennik. 22.40 Mała antologia kabaretu.

Niedziela 15 X — 6.15 RTSS. Upr. rośl. 6.45 Hod. zwierz. 7.15 Nasze spotkania. 7.45 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Kartki z 35-lecia. 11.20 Polskie bitwy — film dok. 12.10 Dziennik. 12.25 Rolnicze rozmowy. 13.00 Z kamerą wśród zwierząt. 13.35 Komedia omyłek — telezabawa. 14.20 Los. Dużego Lot. 14.40 Stare Kino: Miłość Carmen — melodramat ameryk. 16.20 Gram dla... — teletur. 17.05 Sport. 18.00 Curro Jimanez — hiszp. film przyg. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 Lalka — odc. V ser. 21.55 Przeboje mistrzów — odc. II. 22.35 Sport.

Poniedziałek 16 X — 12.45 TTR. Upr. rośl. 13.25 Mech. rol. 15.30 NURT — nauki polit. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Zwierzyniec. 17.30 Westerplatte — pol. film woj. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV. A. de Musset „Lorenzaccio". 22.35 Dziennik.

Wtorek 17 X — 6.00 TTR. Upr. rośl. 6.30 Mech. rol. 8.10 Dla kl. VIII Hist. 10.00 Dla kl. I—III Czerwone, żółte, ziel. 11.05 Dla kl. III lic. J. pol. 11.50 Lalka — odc. V ser. 13.25 TTR. J. pol. 14.00 RTSS. Fiz. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Studio Mł. 17.35 Klub dobrej roboty. 17.55 Sonda. 18.25 Raj zwierząt — film przyr. 18.50 Radzimy rol. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Blaski i nędze życia kurtyzany — odc. ser. fr. 21.35 Wszystko za wszystko. 22.35 Dziennik.

Środa 18 X — 6.00 RTSS. J. pol. 6.30 Fiz. 8.10 Dla kl. VIII Chem. 10.00 Dla kl. VII Fiz. 12.45 RTSS. J. pol. 13.25 Chem. 15.30 NURT — naucz. pocz. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Pan Półka i spółka. 17.20 Los. Małego Lot. 17.30 Spoza gór i rzek. 18.00 Skarbiec — mag. hist. 18.30 Między nami jaskiniowcami — ser. USA. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Haiti wyspa przeklęta — dramat sens. 22.55 Dziennik. 23.10 Rozmowy o sztuce.

Czwartek 19 X — 6.00 RTSS. J. pol. 6.30 Chem. 11.05 Dla kl. VII i I lic. Przysp. obr. 12.55 Dla kl. II—IV lic. J. pol. 13.25 RTSS. Mat. 14.00 Biol. 15.30 Decyzje piętnastolatków. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Czwartek TDC. 18.20 Poligon. 18.50 Rozmowy rol. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Kojak — ser. sens. USA. 21.25 Pegaz. 22.10 Życiorysy współczesne. 22.30 Potyczki ze sportem. 23.00 Dziennik.

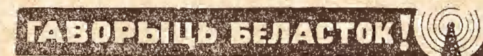
Piątek 20 X — 6.00 RTSS. Mat. 6.30 Biol. 9.00 Dla kl. V Geogr. 10.00 Dla kl. VIII Wych. ob. 11.05 Dla kl. I—III lic. Wych. tech. 12.45 RTSS. Mat. 13.25 Fiz. 14.45 Red. szk. zap. 15.30 NURT — psych. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 W kręgu rodziny. 17.40 Pan na Ratuszu — ser. CSRS. 18.45 10 minut — teletur. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Kariera — obycz. film ang. 21.35 Planeta Ziemia — pr. oświat. 22.00 Album przywieziony z Polski. 22.30 Dziennik.

Piątek 13 X — 7.40 Film fab. 15.00 Białoruś literacka. 18.00 Film dok. 19.30 Film muz.

Sobota 14 X — 10.15 Spektakl lalkowy. 11.45 Film dla dzieci. 14.05 Film anim. 14.25 Nie do wiary. 17.00 Koncert. 20.05 Puchar ZSRR w gimnastyce art.

Niedziela 15 X — 9.00 Film fab. 11.30 Spektakl. 15.00 Hokej. CSKA—Dynamo (Ryga). 17.15 Pr. muz. 18.00 Klub film. 19.30 Koncert. 20.00 Puchar ZSRR w gimnastyce art.

Беларуская радыёперадача: субота, 12.05 — 12.25 (UKF).

Białowieża Antyki — pol. 17—18. Kłopoty z cnotą — jug. 19—20. Gang Olsena wpada w szał — duń. 21—22.

Bielsk Podl. King Kong — USA 16. Dom pod czerwoną latarnią — węg. 17—18. Pierwsza spokojna noc — wł. 19—20. Gdziekolwiek jesteś panie prezydencie — pol. 21—22.

Czeremcha — Rebus — pol. 18—19.

Czyże Zanim nadejdzie dzień — pol. Ocalona — NRD 18—22.

Gródek Antyki — pol. 21—22.

Hajnówka Miłosne życie Budimira Trajkovicica — jug. 16—17. Powrót Rohin Hooda — ang. 18—19. Kobra — jap. 20—22.

Michałowo Zabity na śmierć — USA 17—18. Błękitny ptak — radz. 19—20. Godzilla contra Gigant — jap. 21—22.

Mielnik Nokaut — jug. 18. Światło — fr. 21—22.

Milejczyce Trochę nadziei — NRD. Wąż... — USA 18—22.

Narew Pasja — pol. Mężczyźni w krótkich spodenkach — węg. 18—22.

Narewka Szczęście na smyczy — jug. W mroku nocy — USA 18—22.

Nurzec Ten okrutny nikczemny chłopak — pol. 17—18. Bałwanek płynie do Afryki — NRD 19—20. Goń mnie, aż cię złapię — fr. 21—22.

Orla Zawiłości uczuć — pol. Posłannictwo z innej planety — RFN 18—22.

Rajsk Gang Olsena wpada w szał — duń. Liberia moja miłość — wł. 18—22.

Нехта ціха, быццам бы баючыся, пастукаў. Прыадкрыліся дзверы, і неяк палахліва прасунулася ў пакой постаць сярэдняга росту дзяўчыны гадоў дваццаці з лішнім. Сапраўдны яе ўзрост паглыблялі выразна праложаныя барозны перажытага, несціральныя сляды хвароб. Толькі праз акуляры з вачэй, зацягнутых імглой рэзыгнацыі і прымірэння, прабіваліся яшчэ ні то іскрынкі надзеі і не зусім пагаслай веры, ні то рэшткі затаптанай весялосці.

— Я да вас. Можа гэта ўжо і не мае ніякага сэнсу, але як маеце хвіліну вольнага часу, прагляньце, — засмяялася і, неяк дзіўна глянуўшы, быццам бы перапрашала, што гэта яна, а не хто іншы, палажыла перада мной тоўсты сшытак. — Тут усё маё жыццё, нават вершы. Гмм, — усміхнулася з нейкай задуменнасцю. — Вершы... Думала, што можа як убачаць, што пішу, дык інакш глянуць на мяне, на рабоце пачнуць лічыць за чалавека, ды будуць як роўны з роўным, дакучаць перастануць, але зараз гэта ўжо не мае значэння.

Няласкавы выпаў на Эву лёс. Нарадзілася яна ў Беластоку. Была, як і іншыя, здаровай дзяўчынкай. Першае дзіця — пацеха і радасць бацькоў. Цяжкія кватэрныя ўмовы — вільгаць, холад знайшлі сваю ахвяру ў кволым дзіцячым арганізме. Пачалося ад запалення лёгкіх, што абяссіліла двухмесячнае дзіця. Бальніца. Хвароба падменьвала хваробу. Пасля паўгадовага прымусовага ляжання на бальнічным ложку, вярнулася з ранамі на плячах. У сям'і паявілася наступнае дзіця.

— Хаця бацькі прысвячалі мне многа часу, клапаціліся і дбалі пра мяне, то сястрой маглі цешыцца. Я хварэла далей, — чытаю ў сумнай біяграфіі Эвы.

Найшчаслівейшым перыядам у яе жыцці была пачатковая школа. Сябры, супольныя калектыўныя гульні. Але так было толькі да сёмага класа. У сёмым класе пачалі балець суставы і распачалося паступовае заніканне мышачных тканак. Засталася калекай і не змагла ўжо дараўнаць сваім аднагодкам.

— Адзін за адным пачалі адхіляцца ад мяне сябры, цураліся мяне, саромеліся са мной сябраваць. Замыкаўся круг адзіноты. А так хацелася мець некага блізкага, так як іншыя — пайсці на прагулку, не вяртацца адной са школы, не чуць насмешак, што прашывалі наскрозь душу.

Але надзеі не ажыццяўляліся. Прафесіянальная школа ЦЗСП у Беластоку. Можа тут? — заіскрылася. Усё было аднак наіўна штучным. Калі не смяяліся, дык былі абыякавымі. Далучылася новая хвароба. Можа ад гэтага перажывання, можа ад нечага іншага паявілася эпілепсія. Кожная найменшая дробязь паглыбляла комплексы, якія быццам бы хмары згушчаліся над душой. Дома пацяшалі. Бацькі бацькамі, але хацелася мець сяброў, так як і іншыя. Хацелася з кімсьці пагутарыць, падзяліцца сваімі праблемамі, прарваць ізаляцыю. Засталіся яшчэ мары. Тут прынамсі ніхто з цябе не смяецца, тут усё як захочаш, ніхто не брудзіць створанага табой свету. Тут магла даказваць, што яна такая, як і іншыя, тут маглі ёй зайздросціць, тут станавілася нават лепшай ад іншых. Распачалася гутарка з незнаёмым. Пісанне лістаў. „Стварыла ў сваім уяўленні асобу прыяцеля і пісала. Працягвалася гэта два гады. Сама пісала, сама адпісвала. Часамі чытала гэта мама. Давала адказы.

Маладосць — вясёлы перыяд у жыцці чалавека. Хочацца і патанцаваць і павесяліцца.

— На школьныя патанцоўкі не хадзіла. Спрабавала раз ці два, але які сэнс сядзець і паплакваць, гледзячы, як другія танцуюць, або накладаць маску штучнай весялосці, — піша.

Пачала наведваць дыскатэкі. Бліснула надзея. Запрашалі, танцавала. Нават праводзілі дахаты.

— Доўга часам блукалі па парку, сядзелі на лаўцы, — чытаю, — дамаўляліся на-

(Працяг на стар. 4)

Набліжаецца дзесятая гадавіна, калі Анфіска, на маё вялікае шчасце (як цвердзіць яна), стала маёй жонкай. Я стараюся, канешне, пярэчыць, даказваць, што не так ужо страшна і прагадала яна, што, маўляў, такія кавалеры, як я, пад нагой не валяліся, калі яны не былі пад моцным градусам. Але сам дасканала ведаю, што мая аргументацыя не мае грунту пад нагой; у нашай шлюбнай камбінацыі больш напэўна прагадала Анфіска. Дзесяць год! Чалавек з сямейным стажам, хачу падзяліцца я сваім вопытам з нежанатымі, і толькі з імі.

Паважаныя халасцякі, хацеў я адказаць на найважнейшае пытанне: ці варта жаніцца? Варта, хлопцы! Хопіць ужо вам гастраліраваць па акрузе. Пара заняцца сур'ёзнымі справамі, а жаніцьба гэта і ёсць самая сур'ёзная з сур'ёзных. Толькі ажаніўшыся, зможаце па-сапраўднаму пазнаць і сябе, і жыццё. Можа з вас хто падумаць: добра яму так нагаварваць, калі самому ўдалося зманіць такога ангела, як Анфіска. І гэта праўда, удалося, але нават калі вам трапіцца дзяўчына нават у палове вартасці маёй Анфіскі, то таксама варта жаніцца. На недахоп занятак і разрывак (даю вам слова жанатага чалавека)

наракаць не будзеце. Магу нават пакусіцца на сцвярджэнне, што толькі жанячка паставіць вас на ногі. Кім я быў да жаніцьбы? Смела можна сказаць — нікім, істуканам проста, А сам ведаў аб гэтым? Дзе там! Думаў нават ціпіком, што з мяне арыгінальны хлопец, бо і вясёлы, і не брыдкі, і крыху вучоны, і характар лагодны маю, і з выпіўкай, не сказаць, каб не знаў меры. А аказалася, ужо пасля жанячкі, рэч ясная, што я і ростам замалы, і тоўсты няўмеру, і лянівы, і фігура мая чорт ведае якая, дзве левыя рукі, і характар паскудны маю, і радня мая нецікавая, і імя Піліп не людское, за парадкам сачыць не ўмею, пры стале вяду сябе праціўна, ноччу заснуць людзям сваім храпам і прысвістваннем не даю, а паходка... (не хаджу, а хмары разганяю), а ўжо ў сціркі і прасаванні зусім нага. Пра кулінарныя справы і гаварыць не буду. Толькі і ўмеў прыгатаваць яешню. І гэта яшчэ не ўвесь рэпертуар маіх кавалерскіх заган...

А цяпер, пасля дзесяцігадовай салідінай Анфісчынай дрэсіроўкі, вы мяне ўжо не пазнаеце, бо я і сам сябе не пазнаю. Ну, канешне, візуальна я яшчэ мала змяніўся, бо і з ростам, і з таўшчынёй, і з фігурай я яшчэ на бакер, але і тут Анфіска, здаецца, на добрай дарозе. Але ўнутрана я непамерна вырас. З гонарам магу заявіць ужо, што добра ведаю, хто і як павінен сачыць за парадкам на панадворку і ў хаце, дасканала разбіраюся і штодзённа карыстаюся сваімі кулінарнымі ведамі. Ведаю, напрыклад, што каб падрыхтаваць ужо спамянутую яешню, то спачатку трэба падсмажыць сала, а потым разбіць яйкі, а не, як за кавалеркі рабіў, наадварот. А як памыю, накрухмалю і папрасую, то пальчыкі аблізваць. Або ці разбіраўся я ў святах і сямейных урачыстасцях? Таксама не. Знаў толькі два-тры святы, як Вялікдзень, Раджджаство і гэта ўсё. А цяпер ужо ведаю, што найважнейшыя гадавыя святы гэта Жаночы дзень, дзень нараджэння жонкі і гадавіна шлюбу. Даты гэтыя я напамяць помню і ўвесь год рыхтуюся да іх, бо з пустымі рукамі іх сустракаць было б скандалам з майго боку. Я так пераняты імі, што забыўся аб сваім нараджэнні і іншых сваіх датах, а Анфіска мая так далікатная натура, што таксама не напамінае мне аб іх, каб не заражаць мяне ўсякай сентыментальшчынай.

А ўвогуле, гаворачы пра Анфіску, трэба сказаць, што ў маёй сям'і пануе культ яе асобы. Яе індывідуальнасць так геніяльна і хітра сканструявана, што проста дзіву даешся, як дасканалае і закончанае можа быць прырод-

(Працяг на стар. 5)

БЕЛАРУСКІЯ КНІГІ

У кнігарні ў Саколцы, вул. Беластоцкая 8/10, можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове:

Беларускія народныя казкі, цана 16 зл. 20 гр.

Зборнік самых папулярных і займальных беларускіх народных казак, у асноўным у апрацоўцы Алеся Якімовіча і Якуба Коласа. Выданне аздобіла стылізаванымі каляровымі ілюстрацыямі вядомы беларускі мастак Алена Лось.

Загадкі, цана 17 зл. 40 гр.

Чарговы том з цыкла „Беларуская народная творчасць", які ажыццяўляе Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР. У гэты том увайшлі беларускія народныя загадкі, сабраныя на працягу звыш ста год з усяе тэрыторыі Беларусі. Уступны артыкул пра гэтыя творы пяра беларускага фальклрыста А. І. Гурскага.

Брыль Янка, Ты жывеш, цана 18 зл. 80 гр.

Том, які склалі лепшыя апавяданні і мініяцюры выдатнага майстра беларускай прозы. Чытач знойдзе ў іх шмат рэаліяў, уласцівых і Беласточчыне даваеннага перыяду, бо пісьменнік паходзіць з Навагрудчыны, часта звяртаецца ў сваіх творах да розных з'яў сялянскага жыцця ў былой Заходняй Беларусі.

Лынькоў Міхась, Міколка - паравоз, цана 15 зл. 20 гр.

Надта папулярная ваенна-прыгодніцкая аповесць для хлопчыкаў, на якой выхаваліся цэлыя пакаленні беларусаў. Цэнтральным героем з'яўляецца дасціпны хлапчук Міколка, сын беларускага чыгуначніка. У ходзе першай сусветнай вайны, Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны ён трапляе ў надзвычай складаныя абставіны.

Каляровыя ілюстрацыі мастака А. Волкава.

Махнач Алесь, Дзеці крэпасці, цана 1 зл. 40 гр.

Зборнічак дакументальных апавяданняў пра тых дзяцей, што разам з бацькамі прымалі ўдзел у гераічнай абароне Брэсцкай крэпасці ад фашысцкіх наезнікаў у чэрвені-ліпені 1941 года. Апавяданні асабліва блізкія нам, жыхарам Беласточчыны, дзе яшчэ і сёння відаць на лініі рэк Буга і Бебжы рэшткі ўмацаванняў, у якіх бараніліся савецкія воіны ў тыя трагічныя месяцы.

Короткевич Владимир, Колосья под серпом твоим, цана 56 зл.

Пераклад на рускую мову рамана-эпапеі пра паўстанне 1863-1865 гадоў на Беларусі, якім кіраваў наш зямляк Кастусь Каліноўскі. Многія старонкі рамана прадстаўляюць падзеі таго часу, што мелі месца на Беласточчыне.

Кнігарня ахвотна высылае кнігі за паштовым залічэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу:

„Dom Książki" 16-100 Sokółka, ul. Białostocka 8/10.

(мг)

БЕЛАРУСКІ МУЗЫКАЛЬНЫ АГЛЯД-78

Іграюць Вацлаў Леанчук (скрыпка) і Рышард Леанчук (нажны гармонік) з Мілейчыц. *Фота М. Гайдука.*

„Дух Белавежы" па-руску

Ваеніздат Міністэрства абароны СССР выдаў масавым тыражом (65.000 экз.) кнігу Аляксандра Амільяновіча, у якой на пяцістах старонках друку І частку займае „Дух Белавежы", а ІІ частку — апавяданні з розных кніжак аўтара. Цэласць на рускай мове называецца „У Белавежскай пушчы".

Гэта ўжо трэцяя кніжная пазіцыя аўтара на рускай мове, не лічачы адрэзкаў у газетах і часопісах, у тым ліку і беларускіх.

(вл)

(Працяг са стар. 1)

ВЫХАВАЎЦА І АДКРЫВАЛЬНІК

бацька Павел і дзядзька Аляксандр — гэта сталяры. З-пад іх сякераў, цілаў ды гэблікаў вырасла не мала зграбных хатаў, ладных вокан і дзвярэй. Мой тата сам любіць працаваць і да гэтага мяне таксама прывучыў з маленства. Пасля вайны бацькі пераехалі ў Ляўкова. Давялося будаваць усё, пачаўшы ад падмуркаў. А я ж быў бацьку галоўны памочнік.

Гэтая гаспадарская працавітасць і стараннасць выявілася ў Сяргея Харкевіча ва ўсім. Дваццацігадовым юнаком ён з дасканалымі вынікамі заканчвае ў 1953 годзе ліцэй ТПД у Беластоку і неўзабаве ідзе на вайсковую службу ў слаўным Першым пражскім механізаваным палку дывізіі імя Т. Касцюшкі. Пасля дэмабілізацыі здабывае педагагічныя кваліфікацыі і ад таго часу па сённяшні дзень аддаецца працы ў асвеце на Гайнаўшчыне: працуе павятовым інструктарам Таварыства прыцеляў дзяцей, падінспектарам у гайнаўскім інспектараце асветы, настаўнічае ў Ляўкове, Арэшкаве, Гайнаўцы, актыўна дзейнічае ў розных грамадскіх арганізацыях, а ўвесь свой вольны час прысвячае... краязнаўству!

Гэтае зацікаўленне вырасла ў С. Харкевіча з яго ўлюбёнасці да ўсяго роднага: маляўнічых далін рэк Нарвы і Нараўкі, таемнага ценю пад вышэзнымі дубамі і елкамі суседняй Лядскай пушчы, спавітых легендамі прынараўскіх даўных гарадзішчаў і курганоў, красачнай роднай гаворкі... І гэта схіліла яго закончыць завочна ў Настаўніцкай студыі ў Пятркове Трыбунальскім іменна геаграфію. Але гэта быў толькі пачатак. У 1971 годзе ён паспяхова абараняе ў Люблінскім універсітэце імя М. Складоўскай-Кюры магістэрскую працу на тэму „Геаграфічна-гаспадарчы нарыс Гайнаўскага павету“, якая здабывае ўзнагароду беластоцкага ваяводы. З гэтым даследаваннем ён выступае на навуковым семінары ў Бельску Падляшскім і яно публікуецца ў зборніку „Беластоцкі рэгіён“, том III, 1974 г. У міжчасе прафесар Я. Эрнст з Любліна прапануе яму напісаць доктарскую працу на тэму „Турыстычна-гаспадарчае значэнне Белавежскай пушчы“. У выніку некалькіх год надзвычай карпатлівых і рознабаковых даследаванняў праца С. Харкевіча амаль што ўжо гатова, неўзабаве наступіць яе абарона. А ў той час...

А ў той час улюбёны ў краязнаўства яе аўтар ўлетку бягучага года вярнуўся са свайго ўжо 32-га паходу з чарговым вандроўным маладзёжным лагерам. Такім чынам дырэктар С. Харкевіч не толькі заслужаны дзеяч Польскага турыстычна-краязнаўчага таварыства, але і сам нястомны турыст-вандраўнік. Яго пяру належыць вельмі цікавы турыстычны інфарматар для моладзі „Гайнаўка і ваколіцы“, што ў 1975 годзе выйшаў з друку ў Варшаве. Але аўтар гэтай прыемнай кніжачкі схадзіў пешшу не адно Гайнаўшчыну, дзе яму знаёма кожная сцяжынка ў полі і кожная трыбачка ў лясах, ён стаптаў ўсю паўночна-ўсходнюю Польшчу, пачаўшы ад Гданьскага заліва і на Люблінскім Палессі кончыўшы. Гэтая яго ўлюбёнасць у падарожнічанне перадалася і жонцы Марыі, таксама настаўніцы, якая ўдзельнічала ўжо ў 15 вандроўных лагерах па розных маршрутах. Ад бацькоў ні ў чым не хочуць быць горшымі і дзеці, якія з маленства вандруюць з імі крок у крок. Таксама і ў школе вялікую актыўнасць праяўляе „Клуб турыстаў“.

„І калі ён паспявае рабіць усё гэта!“ — міжвольна ўзнікае пытанне. На яго я не маю адказу. Хіба гэта абсалютна асабістая таямніца дырэктара мгр Сяргея Харкевіча. Калі глядзіш на яго стройную элегантную постаць, не заўважаеш у ёй і следу нейкай забеганасці. У кожным яго руху і слове адчуваецца развага і спакой удумлівага выхаваўцы і нястомнага адкрывальніка, закаханага ў сваю дзейнасць.

Мікалай Гайдук

САКОЛЬСКАЯ МАЛОЧНАЯ РАКА

Малачарскае прадпрыемства ў Саколцы забяспечвае малочнымі вырабамі горад Саколку і чатыры гміны: Кузніцу, Саколку, Шудзялава і Крынкі. Сакольскае масла высылаюць нават за мяжу. У бягучым годзе на экспарт пайшло 200 тон. У мінулым годзе прадпрыемства выпусціла прадукцыю ў 120 мільёнаў злотых.

Прадпрыемства мае вялікі ўплыў на гаспадарчае развіццё навакольных гмінаў. У раёне яго дзейнасці 1600 гаспадароў спецыялізуецца ў прадукцыі малака. Да найлепшых сярод іх належаць: Тадэуш Рэдус са Слойкі (гміна Шудзялава), які прадае дзяржаве звыш 22 тысяч літраў малака ў год, Мікалай Белабокі з вёскі Чцянэ Новае ў Шудзялаўскай гміне, Станіслаў Друць з Юраўлянаў (гміна Крынкі) і з Сакольскай гміны Станіслаў Врублеўскі з Камёнкі Старой, Чэслава Дарашкевіч і Альфрэд Семяняка — абое са Старога Шора, Станіслаў Чапляевіч з Краснянаў і іншыя. Усім ім сакольская малачарня дапамагае забяспечыцца кармамі, атрымаць электрадаілкі.

У Саколку прывозяць малако з 38 прыёмных пунктаў. Найбольш з Яноўшчыны, Малявічаў Дольных, Богушаў, Сакалянаў і Разадранкі Старой. У многіх пунктах скупкі ёсць халадзільнае абсталяванне і туды дастаўляюцца гатовыя малочныя вырабы.

Зараз мадэрнізуюцца злеўні малака ў Кузніцы, Камёнцы Старой, Сакалянах, Геніюшах і Яноўшчыне.

Малачарскае прадпрыемства ў Саколцы пачало прадукаваць больш тваражкоў і сыра „клінкі“. Будзе яго выпускаць тры тоны ў суткі.

У Саколцы будуецца новы пункт скупкі малака і кармасклад коштам у 2 мільёны злотых.

Я. Целушэцкі

ЦІ ВЕДАЕЦЕ, ШТО...

...рады нарадовыя ў нашай краіне стварылі 2 402 камітэты грамадскага кантролю.

...лепшымі сельскагаспадарчымі прадукцыйнымі спулдзельнямі ў Беластоцкім ваяводстве з'яўляюцца РСП у: Старым Корніне, Кандратках, Рыбалах, Дарожках, Нарве і іншыя. Усіх іх ёсць 52.

...у Беластоцкім ваяводстве гмінныя кааператывы „Самапомач хлопска“ вядуць 32 пякарні, 20 заводаў газіраваных напіткаў і 1098 крамаў з харчовымі прадуктамі першай патрэбнасці.

(яц)

ДАРОЖНЫЯ ПАРТРЭТЫ

Дзядзька з Машчоны Каралеўскай каля Мельніка.
Фота М. Гайдука.

(Працяг са стар. 3)

заўтра сустрэцца, але ўсё гэта былі толькі абяцанні. Ні адзін, ні другі не з'яўляўся, і мае надзеі, што змагу паказацца з кімсьці ў кафэ ці кіно, прайсці па горадзе, каб убачылі, што і я такая, як іншыя, лопалі як бурбалка. Удзень цураліся майго калецтва.

Школа дала прафесію пераплётчыка. Праца. Пачаткова здавалася, усё добра. Паставіла традыцыйнае ўступнае, як гэта ўжо прынята. Але потым усё пачало халадзець. Зноў гэтыя страшныя насмешкі, дакучанне.

— Божа, хай лепш ужо маўчаць, не гавораць са мной, абы толькі не дакучалі, — чытаю ў біяграфіі. — А можа так...

І ў галаве паявілася думка. Як толькі дакучанне даходзіла да кульмінацыйнага пункта, прыходзіла з бутэлькай. Лагодзіла. На нейкі час усё ўладжвалася. Але справа набрала рэгулярнасці. Калі не прыносіла, пачалі дапамінацца. Адмовіла і тады не вытрымала. Паўтарылася хвароба. Прыступ, на шчасце, быў лёгкі.

— Баялася, каб не заўважылі. Добра, што былі гэта вельмі лёгкія, слабенькія сутаргі.

Распачала вечаровую вучобу ў агульнаадукацыйным ліцэі. Залічыла першае паўгоддзе, потым год. Вялікай радасцю было паяўленне новага працаўніка. Здавалася, прыхільная душа. Бараніў яе ад насмешак. Нават радыёпрыёмнік уключаў галасней, каб і яна чула. Закахалася, а той, відаць, толькі і чакаў. Пачаў пазычаць грошы, якіх ніколі не аддаваў. Калі ўпамянулася, дык стаў такі, як іншыя.

— Як жыць, навошта, каб быць аб'ектам пацехі другім? Пачала думаць аб смерці; — страшным холадам пранізваюць душу поўныя роспачы словы.

З дапамогай прыйшла лекарка. Параіла перайсці на пенсію. Другая інвалідская група, чатыры гады працы...

— На днях усё вырашыцца, — гаворыць Эва. — Найважнейшае, каб адыйсці ад гэтых людзей, не бачыць іх. Можа ўдасца ўсё пачаць нанава. Маю ўжо сяброўку, яна таксама калека, гарбатая. Ёсць з кім пагаварыць, падзяліцца, выйсці. Змагу прынамсі спакойна вучыцца, бо школу закончыць мушу, паставіла перад сабой такую мэту. Ды і хадзіць туды люблю, можа таму, што не смяюцца з мяне. Не праяўляюць вялікай цягі да сяброўства, але прынамсі не смяюцца, не дакучаюць. Ну што, прагляну лі? — пытае, беручы сшытак.

Ківаю моўчкі галавою. — А як ваша прозвішча?

— Ды ці гэта істотнае? Магу вам сказаць, калі хочаце.

І сапраўды, ці ж гэта істотнае?..

Міхась Шаховіч

(Працяг са стар. 1)

ЧАСТКА ЖЫЦЦЯ

— Найлепшым спосабам было ўладжванне музык, якія выкарыстоўвалі мы для распаўсюджвання лістовак. Памятаю, арганізавалі гэтакія музыкі ў Мікулічах, — расказвае Данілевіч. — Было нас там некалькі чалавек. Мелі з сабой літаратуру. І нехта, відаць, з мясцовых, заявіў у паліцыю, што найшло многа камуністаў. Уварваліся. Я міргнуў да аднаго і давай пачынаць бойку. Б'емся, прыкідваючыся п'янымі. Я, згледзеўшы, што падыходзіць да нас камендант паліцыі з Мілейчыц, быццам бы беручы размах на свайго „ворага“, так і ляснуў яго. Забралі нас да солтыса. Добра. Заняліся намі. Да другіх, значыць, чапляцца не будуць, пакінуць. Нас павялі, а апошнім такім чынам удалося раздаць лістоўкі. Моцна нас тады паліцыя пабіла. Тры тыдні адчуваў. Затрымаць не маглі — не мелі доказаў. На забаву вярнуліся, як бы нічога не здарылася, каб не рабіць панікі, не палохаць слабейшых характарам.

Мядзвежыцкая група КПЗБоўцаў налічвала 6 членаў. Сакратаром быў Іван Навумчык, яго намеснікам — Хведар Пашкоўскі, часамі заступаў Іван Карнілюк. Апошнія два — удзельнікі рэвалюцыі. Хведара Данілевіча ў пэўным часе пачала падазраваць паліцыя. Аднойчы вечарам, ідучы з суседзямі ў Рагачы, спявалі антысанацыйныя песні. Злавілі паліцэйскія і моцна пабілі. Западозрылі.

— А справа ў тым, што большасць тэкстаў была майго аўтарства. Потым збіраліся, наносілі супольна папраўкі, падбіралі мелодыю і спявалі. І я быў вымушаны пакінуць часова вёску. Пайшоў вучыцца на краўца ў Залешаны да Пятра Амільяновіча. Гэтае кравецтва мне ўвогуле непатрэбнае, бо я ж, як бачыце, не надаюся, У мяне касавокасць. Але быў вымушаны пайсці, — паясняе Данілевіч.

У часы савецкай улады Хведар Данілевіч працаваў на чыгунцы ў Чаромсе. Потым распачалася вайна з гітлераўцамі. Ад першых дзён вайны да 22 ліпеня 1944 года быў сувязным партызанскага атрада „Чэкіст“, якім камандаваў Рыгор Каравай.

— З Караваем пазнаёміўся я, яшчэ працуючы на чыгунцы ў Чаромсе. Сам ён родам са Ставішчаў. Быў гэта бадай што 1938 год, — успамінае Хведар Данілевіч. — Арганізаваў ён тады забастоўку, каб павысілі плату. Баставалі ўсе, хто толькі хадзіў на працу. Сваё выявалі.

Дастаўляў атраду харчы, вопратку. Арганізаваў акцыі збірання зброі. Галоўным аднак былі інфармацыі пра немцаў, якія пераказваў Сцяпану Вішанку.

— Жыў ён на хутары каля Мікуліч і там было найлепш утрымоўваць сувязь з партызанамі, — гаворыць.

Вайна закончылася. Пасля вызвалення дзейнічаў у ГСе. Быў прэзасам Сялянскай самадапамогі ў Мядзвежыках, а адначасова адным з арганізатараў ГСу ў Рагачах. У 1949 годзе ўступіў у рады ПАРП, будучы ў гадах 1949-1953, а потым у 1970-1972 першым сакратаром партыйнай арганізацыі ў сваёй вёсцы. Свайго часу, на працягу аж пятнаццаці год — ад 1945 па 1960 быў радным, пачаткова гміннай, а потым грамадскай рады нарадовай у Мілейчыцах і Рагачах, што сведчыць аб яго папулярнасці і пашане ў народзе.

Хведар Данілевіч надалей з'яўляецца актыўным членам партыі. Надалей бярэ ўдзел у грамадска-палітычным жыцці сваёй гміны. Жыве ў Мядзвежы-

Беларуская літаратура — Аляксандар Баршчэўскі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XIII

У рамантычнай плыні. Схільнасць да рамантычнага падыходу да тэмы выступіла ў пачатковы перыяд творчасці Коласа і не знікла ў яго літаратурнай практыцы да апошніх дзён жыцця. Найбольш характэрнымі доказамі рамантычных захапленняў Коласа з'яўляюцца: апрацоўкі народных казак, алегарычныя навелы, паэма „Сымон-Музыка".

Беларускі рамантызм мае спецыфічныя рысы, якія адрозніваюць яго не толькі ад рамантызму англійскага ці нямецкага, але ад рамантызму рускага і польскага. З прычыны стогадовага спазнення ў адносінах да еўрапейскага рамантызму беларускі рамантызм не выступіў у чыстай, першабытнай форме. Прасяк ён элементамі сентыменталізму і перш за ўсё рэалізму, які быў галоўным напрамкам літаратуры пачатку XX стагоддзя. Беларускія пісьменнікі перыяду „Нашай нівы" знаходзіліся пад уплывам польскай і рускай літаратуры. Несумненна, мае рацыю выдатны беларускі гісторык літаратуры Бабарэка, які піша: „Беларуская літаратура развіваецца ў своеасаблівых умовах. З двух бакоў узбагачаюць яе розныя дзедзічныя літаратуры суседніх народаў. На творах і культуры гэтых літаратур выхоўваюцца як беларускія пісьменнікі, так і іх чытачы. Больш таго, сама беларуская літаратура нарадзілася на ўзлонні краёвай польскай літаратуры. Праз яе яна ўпершыню выйшла ў свет, пад яе апякунчым крылом яна развівалася амаль усё XIX ст. У XX ст. да гэтай лініі далучаецца яшчэ адна плынь, што ідзе ўжо з калыскі расійскай літаратуры".

Зразумела, што было б памылкай, калі б мы творчых інспірацый Коласа шукалі выключна ў літаратурах суседзяў і недаацэньвалі беларускую народную творчасць і беларускую тагачасную рэчаіснасць.

І так захапленне народнай казкай было першым праявам рамантычных схільнасцей пісьменніка. У 4 і 5 тамах Збору твораў Коласа знаходзім 23 беларускія і 19 рускіх апрацовак народных казак. Да арыгінальных і пасляdоўна рамантычных належыць вялікі цыкл навел, якім пісьменнік надаў загаловак „Казкі жыцця".

Першыя творы гэтага цыкла паявіліся ў „Нашай ніве" ў 1906 годзе, апошнія былі напісаны пісьменнікам у апошнія гады яго жыцця. З гэтага вынікае, што Колас на працягу ўсёй сваёй літаратурнай творчасці аддаваў даніну рамантычным захапленням. Першае кніжнае выданне „Казак жыцця" паявілася ў 1921 годзе. З таго часу гэта кніга многа разоў перадрукоўвалася.

Крытыкі 30-х гадоў нядобразычліва адносіліся да „Казак жыцця", знаходзячы ў іх праявы памылковых ідэй аўтара. Аднак сам Колас адносіў іх да галоўных сваіх творчых дасягненняў. Вядомы крытык Ю. Пшыркоў у пасляслоўі да „Казак жыцця" з 1960 года напісаў: „Дарэчы, Колас у лісце да аўтара гэтых радкоў яшчэ ў 1939 годзе пісаў, што „Казкам жыцця" ён надае вельмі вялікае значэнне і ставіць іх у след за паэмамі „Новая зямля" і „Сымон-Музыка". Ён выказваў сваё здзіўленне тым, што адзін з самых лепшых і задушэўных яго твораў крытыка абыходзіць глыбокім маўчаннем".

Разведка гаспадарнасці

ПКС НЕ СТАРАЕЦЦА...

Так кажуць жыхары вёсак: Палічна, Старына, Войнаўка, Вярсток і Чэхі Арлянскія, у якія аўтобусы ПКС даволі часта не прыязджаюць. Так было, напрыклад, 3 і 18 верасня гэтага года (у гэтыя дні мы не маглі вярнуцца назад з камандзіроўкі). Жыхары спамянутых вёсак налічылі значна больш такіх дзён, калі аўтобус сюды не прыязджаў. Чаму ён не прыязджае, невядома. Бывае, прыедзе аўтобус ПКС з Беластока ў Гайнаўку, пастаіць на стаянцы недзе збоку, і гайда ізноў назад у Беласток. Так было 18 верасня. А людзі чакаюць і не могуць дачакацца яго ў Старыне, Палічнай, Войнаўцы...

Варта, каб дырэкцыя Ваяводскага прадпрыемства ПКС у Беластоку ўдзяліла больш увагі гэтай справе. Мы будзем чакаць іх адказу.

Гмінныя ўлады ў Дубічах Царкоўных і Кляшчэлях маглі б таксама паклапаціцца пра пабудову крытых паўстанкаў або хаця пра лавачкі ў пяці спамянутых вёсках (гэтай апошняй справай маглі б заняцца таксама солтысы).

На пабудову дашкоў на паўстанках гмінныя ўлады маюць фонд і ён не заўсёды належна выкарыстоўваецца.

Іван Непаседа

ках. Яшчэ да мінулага года разам з жонкай Вольгай гаспадарылі, апрацоўвалі зямлю. Але сілы ўжо не тыя, не тое здароўе. Хварэў, прайшоў некалькі аперацый і быў вымушаны здаць зямлю за пенсію. За плённую дзейнасць на грамадскай і палітычнай ніве быў узнагароджаны „Медалем 30-годдзя ПНР" у 1974 і сярэбраным знакам „Заслужаны для Беласточчыны" ў 1975 г. А ў 1977 годзе за актыўную дзейнасць у КПЗБ і супрацоўніцтва з партызанамі ды плённую працу ў радах ПАРП быў узнагароджаны Кавалерскім Крыжам і прызналі яму спецыяльную пенсію.

— Гэта толькі частка. Ці ўсё так адразу ўспомніш? — гаворыць ён, гартаючы ў памяці дні свайго мінулага. — Тут можна было б расказваць некалькі дзён, і пра тое, як мы вывешвалі сцягі між Кляшчэлямі і Чаромхай перад святам Кастрычніцкай рэвалюцыі і як дапамагаў скрывацца Пятру Саўчынскаму — рэвалюцыянеру і камуністу, які быў родам з Белак, тых, што тут каля нас, і пра здрадніка Баенскага з Сабятына, які выдаў семярых нашых камуністаў, і... Ой многа-многа ўсяго. Але ці ўсё так адразу ўспомніш? Як бы цікавіла, дык калі ласка, прыязджайце, — гасцінна запрашае, развітваючыся.

М. Шаховіч
Фота аўтара

Слова аб будаўніцтве

На керамічным прадпрыемстве ў Ляўкове шмат мясцовых людзей атрымала працу. Дзякуючы гэтаму, у дзвюх суседніх вёсках — Старым і Новым Ляўкове пачалі вырастаць прыгожыя мураваныя дамы. Ад 1973 года пабудавана 33 жылыя дамы і звыш 50 гаспадарчых будынкаў. Сяляне не выязджаюць з гэтых вёсак у пошуках працы. Усе яны працу маюць на месцы. Ды апрача таго даюць рады гаспадарыць, што забяспечвае іх харчовымі прадуктамі.

У Нараўкаўскай гміне нарадзілася шмат будаўнічых спраў у сувязі з будовай воднага басейна ў Семяноўцы. Неабходна перасяліць у іншыя месцы шмат сем'яў. І так з Лукі — 106 сем'яў, з Семяноўкі — 21 і з Тарнопаля — 19. Луччане з-над ракі будуць пераселены ў другое месца, на палі гэтай жа вёскі. Там ужо вызначаны надзелы на сялібы. Пакуль што 40 сем'яў выказалі згоду пабудавацца на новым месцы.

У Семяноўцы падрыхтоўваецца 30 дзялянак для такога ж будаўніцтва. На новых месцах плануецца пабудова крамаў, спартыўных пляцовак і іншых паслуговых аб'ектаў. Аб гэтым паінфармаваў нас інспектар па справах будаўніцтва ў гміне Нараўка — Мікалай Ціханюк. **(мх)**
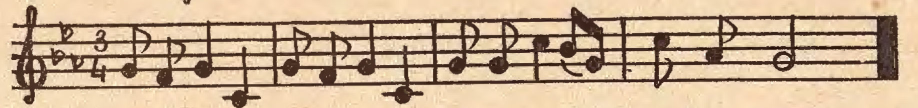

У нашым аб'ектыве. Белагрывы прыгажун. Фота В. Рудчыка.
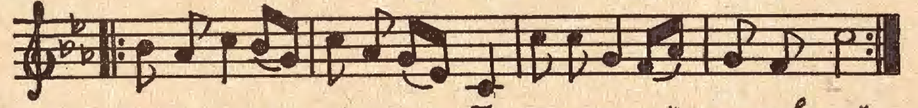
ФАЛЬКЛОР

БАЛАДА

Adagio

Там на по-лі шы-ро-кень-кум, там зэ-лё-ны дуб сто-яў,

а под тым зэ-лё-ным ду-бом хло-пэць дэў-ку на-мов-ляў.

Там на полі шырокенькум,
там зэлёны дуб стояў,
а под тым зэлёным дубом
хлопэць деўку намовляў,
а под тым зэлёным дубом
хлопэць діеўку намовляў:
— Дівчынонько, моя люба,
чы ты пуойдэш за мэнэ?
Як я з вуойська повэрнуся,
возьму замуж за сэбэ,
як я з вуойська повэрнуся,
возьму замуж за сэбэ.
— Ой, була то тая праўда,
што я буду за тобой!
Ты богаты, а я біедна,
ты хорошы сам собой,
ты богаты, а я біедна,
ты хорошы сам собой.
У тэбэ коны, у тэбэ волы,
у тэбэ русы волоса —
ты нэ будэш мэнэ браты,
бо я біедна сырота,
ты нэ будэш мэнэ браты,
бо я біедна сырота.
У тэбэ батько, у тэбэ маты,
у тэбэ руодная сэстра —
нэ позволят мэнэ браты,
бо я біедна сырота,
нэ позволят мэнэ браты,
бо я біедна сырота.
— Позволь, папенька, жэнытся,
зволь узять, кого люблю.
— Жэнысь, жэнысь, мой сыночку,
бэры богацькую дочку,
жэнысь, жэнысь, мой сыночку,
бэры богацькую дочку.
— Богатая — проклятая,
будэ мэнэ проклінать,
а біедная — горэ знае,
будэ мэнэ шановать,
а біедная — горэ знае,
будэ мэнэ шановать.

Ад Таццяны Гурын, 1939 г. нараджэння, і Надзі Грушэўскай, 1942 г. нараджэння, вёска Арэшкава гм. Гайнаўка, запісаў 21 мая 1978 г. Мікалай Гайдук. Нотная транскрыпцыя з магнітафоннай стужкі Людмілы Панько.

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

Будуюць сабе сядзібу

У цэнтры Міхалова шпаркім тэмпам ідзе пабудова мураванага будынка для гміннага ўпраўлення. Пры пабудове фундаментаў і пры ўсіх іншых дапаможных работах прымаюць актыўны ўдзел сяляне з Міхалоўскай акругі. Яны перш за ўсё ўласнымі фурманкамі прывозяць на месца пабудовы неабходныя будаўнічыя матэрыялы.

Пры пабудове спамянутага аб'екта асабліва многа працуюць грамадскім чынам работнікі (у тым ліку найбольш мужчыны) гміннага ўпраўлення.

Цёмна на вуліцы...

...у даволі вялікай вёсцы Войнаўка ў гміне Дубічы Царкоўныя. Цяпер асеннія вечары і ночы бываюць цёмныя, і невядома чаму дый каго за гэта вінаваціць, што на вуліцы не гараць электралямпачкі. Несумненна, гэтай справай павінен зацікавіцца солтыс, але і іншыя жыхары гэтай вёскі могуць паведаміць начальніку гміны аб пашкоджаннях электраўстаноўкі вулічнага асвятлення. А мо яны гэта зрабілі і іх прашэнні асталіся без ніякага водгуку?

Іван Непаседа

(Працяг са стар. 3)

нае стварэнне. У яе кожная дэталь акурат такая, як трэба, і там, дзе трэба: і рука, і нага, і іншыя рэчы. А прынцыповасць якая і якім багатым і вобразным слоўнікам яна карыстаецца, што, здаецца, слухаў бы і слухаў яе. Мой нос, напрыклад, параўноўвае з памідорам, ці ж не арыгінальна? І памідор тут не выпадковы, на яе думку, насавая чырвань ад выпівак паяўляецца, з тым, што такіх вульгарызмаў, як „выпіўка", „выпіў", яна не ўжывае, замяняе іх простым і мілым словам „налізаўся". А якія навуковыя ў нас дыскусіі бываюць! Вось, напрыклад, учора. Сядзім мы з Анфіскай і чытаем: яна французскі раманчык, а я „Польскую кухню". Адрываю свой позірк ад кніжкі і бачу: мая Анфіска ўважліва глядзіць на мяне і хітра-хітра ўсміхаецца, а потым кажа:

— Ведаеш, Піліп, што думаю я?

— Не, не ведаю, — адказваю.

— Я так і знала, ты ніколі нічога не ведаеш. Рассукаць цябе трэба.

— Як гэта рассукаць і з якой рацыі? — заікнуўся я.

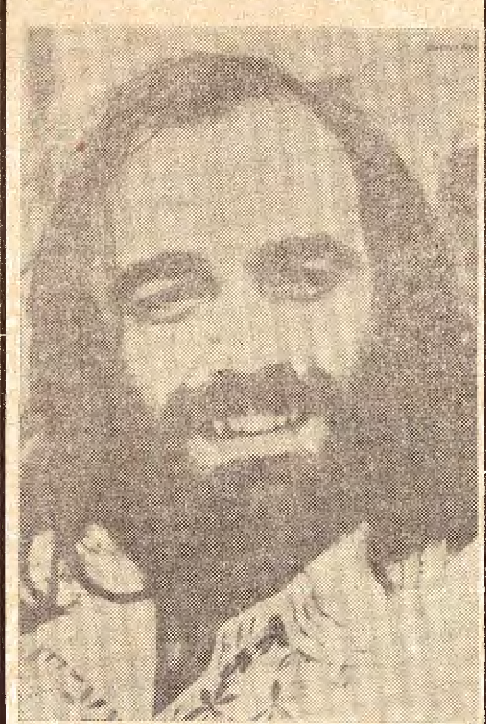
— Напрыклад, як кавалак гліны. Тады ты і ростам пабольшаеш і не будзеш такі тоўсты.

За дзесяць год супольнага жыцця я добра прысвоіў ісціну, што Анфісцы пярэчыць нельга. Яна заўсёды мае рацыю. Але са страхам падумаў, каб хаця рассукванне маёй асобы не дaручыла суседу-прыгажуну, якога заўсёды мне ў прыклад ставіць, а то да смерці засуча, прахвост. Але не, гэтага не зробіць, напэўна не зробіць. Жонка гэта свой чалавек і законнаму мужу прыкрасці ніколі не зробіць.

І што вы на гэта скажаце? Ці ж не варта жаніцца?..

Піліп Саскі

DEMIS RUSSOS

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

Заказвала Данута Янчарэк з Фальваркаў Тыльвіцкіх.

КАНСУЛЬТАЦЫЯ ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Т. у выніку няшчаснага выпадку падчас працы зламаў нагу і чатыры месяцы быў звольнены ад працы. Кіраўніцтва прадпрыемства абяцае яму выплаціць кампенсацыю па 500 зл. за кожны працэнт трывалай або доўгатрывалай утраты здароўя і чакае апініі лекараў. Паводле апініі доктара, які лячыў Т., нага з часам будзе мець поўную спраўнасць. Ці можа быць такая сітуацыя, што Т. не атрымае наогул кампенсацыі? Ці можна патрабаваць ад прадпрыемства большай кампенсацыі, чым 500 зл. за кожны працэнт трывалай утраты здароўя?

АДКАЗ: Працаўніку, які ў выніку няшчаснага выпадку падчас працы трывала або доўгатрывала ўтраціў здароўе, прыслугоўвае грашовая кампенсацыя па 500 зл. за кожны працэнт утраты здароўя, але не менш чым 2000 зл. Ацэнка ўтраты здароўя належыць да лекарскай камісіі. Нельга выключыць, што ў нашым прыкладзе лекары прызнаюць, што нага ў будучыні будзе поўнасцю спраўнай. Аднак практыка паказвае, што да гэтага пройдзе не мала часу. Закон прадбачыць кампенсацыю не толькі за трывалую ўтрату здароўя, але і за доўгатрывалую, а за гэткую лічыць парушэнне спраўнасці арганізму на час звыш шасці месяцаў. Таму немагчыма, каб Т. наогул не прызналі кампенсацыі. Ад прадпрыемства, на якім працуе Т., нельга патрабаваць большай кампенсацыі. Калі б выпадак здарыўся з віны іншага прадпрыемства, чым тое, на якім працуе Т., то ад гэтага прадпрыемства мог бы Т. патрабаваць кампенсацыі.

Сэрцайка, мела я сяброўку. Мы разам жылі на кватэры, вучыліся ў адным класе, ды і ўрокі разам вывучалі. Перад ёй у мяне не было аніякіх таямніц. Нават у школе нас сёстрамі называлі, бо кажуць, што мы і падобныя адна на другую. Разам закончылі школу, сталі на працу і надалей жылі на той жа кватэры. І вось пазнаёмілася я з хлопцам. Пачаў да нас прыходзіць. Сяброўка хлопца не мела, і, калі я з хлопцам куды ішла, забірала і яе. Мне было шкада, што яна адна астанецца. Але я заўважыла, што сяброўка надта круцілца каля майго хлопца. Калі ён прыйдзе да нас, яна адразу выбягае, запрашае сесці, частуе. Гаспадыня нават аднойчы сказала мне, што з боку гледзячы, дык выглядае на тое, што гэта не мой, а яе хлопец. Але не ўзяла я гэтага да сэрца. Ці ж чаго дрэннага магла я спадзявацца па сяброўцы — ветлівая і толькі. А тут аднойчы яна заявіла, што мяняе кватэру. І на другі дзень ужо яе не было. Не прыйшоў таксама і хлопец. Тады гаспадыня напомніла, што гаварыла мне раней. Стала ясна — сяброўка адбіла мне хлопца. Бачыла я яго аднойчы на вуліцы, але ён, калі мяне заўважыў, тут жа перайшоў на другі бок. Сумна, што пакінуў мяне хлопец, ды яшчэ больш крыўдна, што давяла да гэтага мая сардэчная сяброўка. Думала пайсці да яго на работу, пагаварыць, але ці гэта мае сэнс?

Аня з Б.

Аня! Напэўна няма сэнсу. Раз адышоў, хай ідзе. Што ж, бывае і так. Ясна, што сяброўка паступіла не па-сяброўску. Выкарыстала твой давер да яе і пачала рабіць захады ўжо ад пачатку, каб адбіць хлопца. Але ніякія яе захады не далі б вынікаў, калі б твой хлопец кахаў цябе шчыра і верна.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ ВЕР

Сніцца мне, што я на могільніку. Стаю каля магілы маёй маці. Магіла нізенькая, неабмураваная, а побач магіла сваяка ў такім жа выглядзе. У сапраўднасці гэтыя магілы зусім іншыя — пастаўлены помнікі і яны знаходзяцца ў розных месцах. Я стаю каля магілы маці і плачу. Пры магіле сваяка — яго жонка. Я кажу да сваячкі: „Мы цяпер заўсёды будзем разам, бо нашы магілы побач“. І бачу: ў напрамку нашых магіл ідзе поп. Тут і прачнулася.

І яшчэ снілася маёй сяброўцы, што пайшлі мы з ёю ў магазін з матэрыяламі. Яна сабе выбрала матэрыял аранжавага колеру. Прылажыла яго да сябе, і ён ёй спадабаўся. А я выбрала сабе чорны, у чорныя кветкі. Сяброўка здзіўлялася, што я яго сабе выбрала.

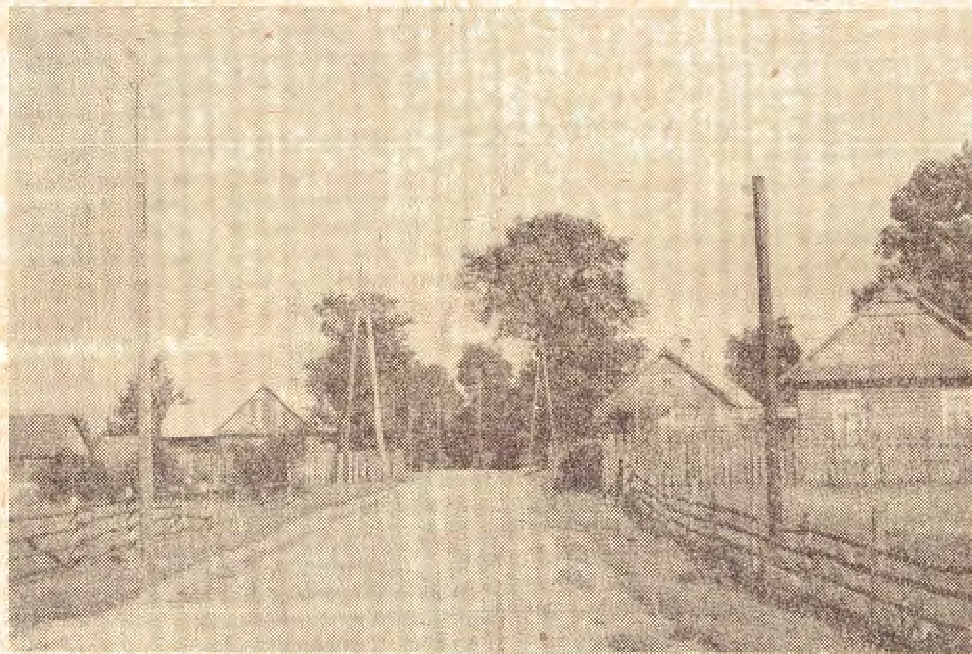
Марыся

Марыся! Твой сон нядрэнны. Тое, што ты была на могільніку, прадвяшчае табе доўгае жыццё. Але нейкія грошы (можа спадак па кімсьці) пройдуць у цябе каля носа (бо магілы, на якіх у сапраўднасці стаяць прыгожыя помнікі, ты бачыла ў зусім іншым выглядзе: нізенькія і не абмураваныя). Слёзы твае абазначаюць тут, што не надта пяроймешся гэтай стратай. Чакаюць цябе нейкія філасофскія размовы (бо ўбачыла ты святара).

Сон жа тваёй сяброўкі сцвярджае, што будзеш мець нейкі смутак.

Астрон

Этнаграфічнае акенца

Вёска Войнаўка. *Фота Я. Целушэцкага.*

Куток практычных ведаў

ДЫЭТА І РАК

Соль павышае ціск крыві. Цукар спрыяе цукровай хваробе, мяса і масла звужае крываносныя сасуды. Амерыканскія вучоныя ў апошні час дапускаюць думку, што спосаб харчавання адыгрывае істотную ролю і ў развіцці рака — вельмі грознай хваробы XX стагоддзя. Апошнія доследы даказалі, што больш-менш палова ўсіх выпадкаў захворвання на рак у Злучаных Штатах мае выразную сувязь з дыэтай. Крытыкуецца таксама дзейнасць інстытута анкалогіі, які прызначае занадта малыя сумы на доследы над роляй дыэты ў захворванні на рак, а занадта шмат на беспасяховыя спробы даказаць вірусны генезіс рака. У асноўным гэтыя доследы сувязі паміж дыэтай і ракам канцэнтруюцца вакол рака страўніка. Рак страўніка складае амаль 1/4 сярод усіх захворванняў рака. Існуюць таксама меркаванні, што жывёльны тлушч спрыяе развіццю рака грудзей.

Найбольшую смяротнасць з прычыны рака кішак заўважылі ў краінах з найбольшым выкарыстаннем тлустага мяса: у Злучаных Штатах, Новай Зеландыі, Канадзе і Даніі. Японцы, напрыклад, традыцыйнае меню якіх вельмі нятлустае, у тры разы радзей хварэюць на рак, чым амерыканцы. Але японцы, якія жывуць у Амерыцы і таксама спажываюць мяса і масла, хварэюць на рак таксама часта, як амерыканцы.

У Японіі рак грудзей выступае ў пяць разоў радзей, чым у Злучаных Штатах. Але сярод японскіх жанчын, якія пачалі харчавацца па-амерыканску, адзначана столькі ж захворванняў, што і сярод амерыканак. Мяркуюць, што тлушч парушае раўнавагу жаночых гармонаў. Доследы паказалі, што пераход ад злоўжывання тлушчам на вегетарыянізм, зніжае ўзровень гармона, які, як мяркуюць, спрыяе развіццю рака грудзей.

Усё гэта аднак не абазначае, што амерыканскі спосаб харчавання шкодны ва ўсіх адносінах. Некаторыя вучоныя лічаць, што дзякуючы яму ў апошняй чвэрці стагоддзя колькасць захворванняў на рак страўніка знізілася на 50 працэнтаў. У Японіі, напрыклад, рак страўніка збірае вялікае жніво смерці; магчыма гэта звязана з некаторымі ракатворчымі рэчывамі, што знаходзяцца ў капчонай рыбе, якой масава харчуюцца японцы. Уплыў гэтых рэчываў нейтралізуе вітамін С і таму амерыканскія вучоныя лічаць, што захворванні на рак страўніка ў Злучаных Штатах зменшыліся дзякуючы павелічэнню ў харчах колькасці фруктаў і сырой зялёнай гародніны.

Аднак вельмі непакояць паўсюдна выкарыстоўваемыя сродкі, кансервуючыя прадукты. Дыскутуюць таксама над сахарынам, які выклікае рак у вопытных пацукоў. Невядома, ці выклікае ён рак у людзей.

Эскулап

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

У 1954 г. зямельныя ўчасткі ў раёне возера Топліц спрабаваў купіць заходнегерманскі ігральны дом з Бадэн-Бадэна, які маскіраваў свой намер прывабным для аўстрыйскага ўрада абяцаннем тым самым павялічыць прыток сюды замежных турыстаў. Даволі цікава, што гэты ігральны дом з'яўляецца дачыным прадпрыемствам мюнхенскага банка „Ленц унд К°“, першапачатковы капітал якога склаў некалькі тысяч гімлераўскіх фальшывых фунтаў стэрлінгаў.

Праз год тут зноў знайшлі труп. Забіты аказаўся інжынерам Майерам. Мясцовыя жыхары паведамілі, што ноччу яны бачылі ў гэтым раёне сігнальныя агні. Можна было меркаваць, што Майер вёў пошукі на аснове наяўнага ў яго плана мясцовасці, быў пры гэтым кімсьці заўважан, высачан і стаў ахвярай „няшчаснага выпадку“.

Такіх таямнічых „няшчасных выпадкаў“ можна было б налічыць яшчэ нямала. Таму жыхары раёна возера Топліц пачалі пагаворваць аб праклёне, які ляжыць на нацысцкім скарбе. Але ніякай містыкі тут не было. Ва ўсякім разе кідаецца ў вочы, што амаль усе, хто шукае нацысцкае золата, прыбывалі з Гамбурга, Вісбадэна, Бадэн-Бадэна, Мюнхена, г.зн. з суседняй з нейтральнай Аўстрыяй заходнегерманскай дзяржавы. Дзіўна, што аўстрыйскія органы бяспекі так пасіўна адносіліся да тайны возера Топліц і давалі дазвол на пад'ёмныя работы пераважна фірмам, якія выконвалі даручэнні заходнегерманскіх заказчыкаў. У 1962 г. заходнегерманская група былых эсэсаўцаў афіцэраў праз венскага адваката Максімільяна Манфрэда дабівалася ад аўстрыйскіх улад дазволу весці тут пошукавыя работы.

Восенню 1963 г. возера Топліц зноў прыцягнула да сябе ўвагу сусветнай грамадскасці. Прычынай паслужыў зноў мярцвяк!

Халоднай ноччу з 5 на 6 кастрычніка 1963 г. 19-гадовы мюнхенскі спартсмен-аквалангіст Альфрэд Эгнер з тайна дастаўленай на возера Топліц надзіманай лодкі пагрузіўся ў яго цёмныя воды і больш не ўсплыў. Аўстрыйская паліцыя даведалася пра гэта толькі праз дзень ад бацькоў загінуўшага: ім паведаміў адзін з кампаньёнаў. Паколькі ў гэтым выпадку было занадта яўна відаць, што гэта справа рук бонскай сакрэтнай службы, якая незаконна дзейнічае на тэрыторыі нейтральнай дзяржавы, аўстрыйскай паліцыі прыйшлося правесці следства. Высветлілася, што ўзначальваў аперацыю даўні агент бонскай разведкі Георг Фрайбергер. Біяграфія Фрайбергера тлумачыць яго цікавасць да возера Топліц, бо ў мінулым ён быў відным агентам фашысцкай сакрэтнай службы. 15 чэрвеня 1940 г. яго арыштавалі ў Швейцарыі ў той момант, калі ён закладваў узрыўчатку пад адзін з важнейшых аэрадромаў, і прыгаварылі да пакарання смерцю, якая была заменена пажыццёвым зняволеннем. Па хадайніцтву бонскага ўрада ў 1952 г. Швейцарыя адпусціла Фрайбергера ў Заходнюю Германію. Там ён прыняў актыўны ўдзел у арганізацыі неафашысцкай партыі і, маскіруючыся пад заможнага ўладальніка друкарні, узяўся за старое рамяство. На гэты раз ён ужо дзейнічаў па заданню арганізацыі генерала-шпіёна Гелена.

Тады аўстрыйскае міністэрства ўнутраных спраў вырашыла, нарэшце, само заняцца тайнай возера Топліц.

У сярэдзіне кастрычніка 1963 г. 300 аўстрыйскіх жандараў, узброеных скарастрэльнай зброяй і аснашчаных радыёапаратурай, акружылі раён возера, закрыўшы доступ туды ўсім пабочным. 70 журналістаў, што прыбылі з розных краін, мелі права набліжацца да возера толькі па спецыяльнаму дазволу і пад асобым кантролем. Аўстрыйская паліцыя забараніла нават лётаць над возерам верталётам, бо адна з газет паспрабавала такім чынам парушыць забарону. Зразумела, гэта была заходнегерманская газета: яна хацела зрабіць сабе рэкламу.

Мэтанакіраваныя і абяцаючыя поспех дзеянні аўстрыйскіх улад зусім не адпавядалі разлікам пэўных заходнегерманскіх колаў, якія баяліся, як бы не раскрылася іх тайна. Таму выдавецкі канцэрн Акселя Шпрынгера, што паточным метадам выдаваў для бонскіх „ультра“ прапагандысцкія снарады

ТРЫБУНА чытачоў

НА ЗЛЁЦЕ Ў САКОЛЦЫ

Ваяводскі аддзел ПТТК арганізаваў у Саколцы ваяводскі злёт свайго таварыства. Прыняло ў ім удзел 30 асоб з Гайнаўшчыны. Арганізатары падрыхтавалі розныя спартыўныя мерапрыемствы: пешыя і веласіпедныя вандроўкі, конкурсы, марш на арыентацыю, розныя практычныя заняткі, а таксама вечарыны.

Гайнаўскія турысты найпрыгажэй прыбралі сваё мястэчка і за гэта занялі першае месца. Атрымалі кубак і дыплом. Другое месца заняў Бельск, а трэцяе Белавежа. У маршы на арыентацыю першынства прыпала Крысі Вяжбовіч, Кшыштафу Адамчыку і Марку Яблонку.

Усе былі ў захапленні ад поспеху вучня III класа пачатковай школы ў Гайнаўцы Добка Буйноўскага, які аказаўся пераможцам у конкурсе па бяспецы дарожнага руху. Ён перамог дарослых удзельнікаў гэтага конкурсу.

Э. Вайсковіч

ВАРТА ПАДУМАЦЬ

Ва многіх вёсках кругом нас, напрыклад, у Вітаве, Рудутах, у сезоне працуюць пункты скупкі грыбоў. Варта, каб і ў Дубічах Царкоўных быў такі пункт. Лясоў кругом вельмі многа, а бягучы год быў багаты грыбамі. Варта, каб лясныя ўлады падумалі ўжо цяпер пра гэта. Запозна мо на гэты год, але не запозна і праз год.

М. Панфілюк

Да публікацыі Віктара Рудчыка, „Ніва“ № 36 (1175) ад 3 верасня 1978 г. „З візітам у Калодне.“

Солтысу прысвячаю

* ✲ *

Родам з вёскі невялікай,
Гаспадарыць на ўсхвал,
Яму людзі давяраюць,
Таму солтысам ён стаў.

І з сям'ёю жыве згодна —
Ці то швагер, брат, сястра,
Радзіць з бацькам, што рабіці,
Што сеяць і дзе араць.

Жыві многа лет, Сярожа,
Бацьку ты не забывай,
І з сям'ёю жыві згодна,
Хоць у свет яна пайшла.

Жыхарам служы на славу,
Сто лет солтысам ты будзь!
Людзі цябе паважаюць
І з цябе прыклад бяруць.

Каб Калодна — твая вёска
Першай у Гарадку была —,
Я таго табе жадаю,
Бо ты добры гаспадар!

М. Лук'янюк

„халоднай вайны“, пачаў са старонак сваіх газет пагражаць: „Хто шукае золата, рызыкуе жыццём!“ Газета „Більд цайтунг“, якая належала яму, пісала: „Невядомыя асобы прыслалі ў рэдакцыю магнітафонную плёнку, на якой быў запісан ультыматум тэрмінова спыніць пад'ёмныя работы“. Калі ж аўстрыйскія ўлады не паддаліся шантажу, газета заявіла: „У вадалазаў на возеры Топліц няма ніякіх шанцаў, а кожны дзень работы каштуе 6.500 марак... Між іншым, такія высакародныя металы, як золата, гэтак жа мала рэагуюць на электронныя промні зондаў, як волава, свінец і алюміній“. Акрамя таго, прэса канцэрна Шпрынгера пачала распаўсюджваць чуткі, што возера Топліц спецыяльна мініравана або што дно яго даўно абследавана і ачышчана зацікаўленымі групамі. З прычыны таго, што пагрозы не падзейнічалі, іх пачалі накіроўваць супраць некаторых асоб — аўстрыйскіх антыфашыстаў, якія садзейнічалі правядзенню гэтай аперацыі. Адзін з іх кіраўнікоў, Албрэхт Гайсвінклер, сказаў аб нахабных нацыстах: „Гэтыя сілы дзейнічаюць з падполля. Яны выкарыстоўваюць усе сродкі, каб сарваць пачатую справу. Іх умяшанне пачынаецца са спроб подкупу і даходзіць да непрыкрытай пагрозы забойства“.

(Працяг будзе)

БУЛЬБЯНЫЯ СПРАВЫ

Як штогод, у Дубічах Царкоўных у мясцовым філіяле ГС вядзецца скупка бульбы. На месцы выдаюцца мяшкі. Сяляне з многіх вёсак штодзённа вязуць сюды сваю бульбу і добра зарабляюць, бо цана яе 230 зл. за цэнтнер.

Загадчыкамі пункта скупкі бульбы ў Дубічах з'яўляюцца Пётр і Павел Леанюкі. Хочацца яшчэ сказаць, што ёсць у нас такія гаспадары, якія прадалі бульбы па 20 тон.

М. Панфілюк

АХОЎВАЙЦЕ ГІГАНЦКУЮ ПОРХАЎКУ!

Порхаўка Lasiosphaera gigantea з'яўляецца даволі рэдкім відам грыба ў Польшчы. Расце яна і ў Белавежскай пушчы. Найбольш вядомым тут месцам, дзе яе можна спаткаць, з'яўляюцца паўночныя берагі сажалак у белавежскім палацовым парку. На няшчасце, побач з гэтым месцам бяжыць дарога, па якой штодзённа ходзяць сотні людзей. І, як гэта бывае, адзін праходзіць, прыкмеціць, стане і пазахапляецца грыбам, а хутчэй яго размерам (гэта від, які дасягае сярод усіх вядомых на свеце грыбоў найбольшага размеру, найбольшы экземпляр знойдзены быў у 1955 г. у Чэхаславакіі — яго вышыня 46 см, акружнасць 212 см, вага 20,8 кг), другі ж дасць яму нагой. Прабавалі ўжо нават гэтае месца абгароджваць і вешаць інфармацыйную табліцу. Дарэмна! Аказваецца, што да дурнога чалавека цяжка трапіць. А выстаўляць наглядчыка пры кожным каштоўным відзе — таксама недарэчна.

У пачатку верасня г.г. ізноў хтосьці сарваў у парку адну порхаўку. Праўда, не была яна надта вялікай, ды хто ведае, якіх бы дасягнула размераў, каб яшчэ расла? Сарваную порхаўку даставіў у Прыродазнаўчы музей БНП наглядчык Георгі Дацкевіч. На нашым здымку паказвае яе чучальнік Мікалай Бушко.

Не дапускаем, каб хтосьці з чытачоў „Нівы“ знішчаў порхаўку, хочам аднак гэтай дарогай звярнуцца да ўсіх з просьбай: захоўвайце гэты рэдкі і вельмі цікавы від грыба. Порхаўка (называная часта гіганцкай) можа расці ў розных закутках Беласточчыны, не толькі ў Белавежы. Увогуле найчасцей выступае яна на тэрыторыях адкрытых, парослых травой, значыць на пашы, на выганах, у парках, агародах, на сенажацях. Любіць месцы зацішныя (разумная!) Часта расце там цэлымі кругамі, называнымі некаторымі „чортавымі“. У выпадку, калі б нейкі чытач знайшоў новае, дагэтуль невядомае месца, дзе расце гіганцкая порхаўка, Прыродазнаўчы музей БНП ці Лабараторыя аховы прыроды ІБЛ у Белавежы былі б удзячныя за паведамленне ім аб гэтым.

Тэкст і фота **П. Байко**

Гіганцкую порхаўку рэкамендуе чучальнік Мікалай Бушко.

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

Трагічны выпадак здарыўся ў Нурцы-станцыі на вуліцы Лясной. Шафёр „Ельча“ стукнуўся з трактарам „Урсус“, а потым наехаў на матаролер. Матаролерыст быў забіты на месцы.

А цяпер падамо два выпадкі пажараў, калі згарэлі хаты. Першы быў у Курашаве гм. Чыжы, а другі ў мясцовасці Валілы-станцыя. Сцеражыцеся агню! Страшна застацца без даху над галавой, калі зіма ідзе.

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЯ СПУЛДЗЕЛЬНЯ Ў ХВАРАСЦЯНАХ

У ліпені гэтага года ў вёсцы Хварасцяны, гм. Новы Двор, была арганізавана новая прадукцыйная спулдзельня са спецыялізацыяй свінагадоўлі. У спулдзельні 11 членаў. Спулдзельня мае 36 гектараў зямлі, 70 свіней і 40 кароў. Намераны выкупіць яшчэ адну гаспадарку — 16 га разам з будынкамі і прыступіць да свінагадоўлі. Таксама хочуць прыняць з ПФЗ 100 гектараў зямлі для апрацоўкі.

Старшынёй новай спулдзельні стаў Станіслаў Скомін, а членамі Станіслаў Млынарскі і Тадэвуш Міклаш.

Гэта першая прадукцыйная спулдзельня ў гміне Новы Двор. (г)

ЭНТАМОЛАГІ Ў БЕЛАВЕЖЫ

У верасні адбыўся ў Белавежы XXXVI з'езд Польскага энтамалагічнага таварыства. Удзел прымала каля 150 вучоных з цэлай Польшчы (між іншым прафесары такога рангу, як З. Сярпінскі, Г. Занднер, Б. Мічульскі, В. Кадлубоўскі, С. Капусцінскі, М. Грамадская), а таксама вучоныя з СССР, ГДР, Чэхаславакіі. Былі і вучоныя з Беларускай ССР. Прафесар Барыс П. Савіцкі, загадчык кафедры заалогіі і дарвінізму Гомельскага універсітэта, выступіў з дакладам на тэму даследаванняў, праведзеных у Белавежскай пушчы над членістаногімі, якія кормяцца крывёй і якія маюць значэнне ў галіне медыцыны. Наталія Г. Д'ячэнка, навуковы працаўнік ДЗПГ „Белавежская пушча“, дакладвала пра трафічныя сувязі мурашак роду „Formica“.

На з'ездзе былі закрануты ўвогуле тэмы энтамалагічных даследаванняў у нацыянальных парках і запаведніках Польшчы, ролі энтамалогіі ў вытворчасці харчоў ці ўплыў дзейнасці чалавека на энтамафауну.

Удзельнікі з'езду ў перарывах паміж пасяджэннямі наведалі музей БНП, ездзілі падводамі ў запаведнік прыроды, наладзілі экскурсію па пушчы на лясной чыгунцы, адпачывалі пры лясным кастры.

П. Байко

„Добры дзень, „Ніва“! Я, жонка і дзеці з прыемнасцю чытаем газету, аднак шкада, што вы пішаце толькі пра Беласточчыну. Шкада! Лодзь, Радом, Варшава, Гданьск чакаюць таксама вашых апавяданняў і інфармацый аб блізкіх сабе праблемах. Мілая „Ніва“, жадаю вам усяго найлепшага. **Баляслаў Клінцэвіч, Лодзь.**

Ад рэд. Згодны з вамі і магчыма ў хуткім часе наш журналіст завітае ў вашу гасцінную хату.

Дзімітр Слізень, Калабжэг. Ваш ліст мы перадалі ваяводскаму кальпартажу, адкуль вы павінны атрымаць адказ і 37 нумар „Нівы“, якога не атрымалі па падпісцы ў Калабжэгу. Рады былі вашым словам. Пастарайцеся часам напісаць больш вестак аб сабе, аб асяроддзі.

М. Лук'янюк. Адносна вашых новых вершаў. Адказваем, што будзем іх друкаваць. Напамінаем таксама, што вы пішаце прозай, чакаем інфармацый.

Марыя Занеўская. З дасланай вамі інфармацыі відаць, што Вы вельмі добра пішаце — мова, стыль прыгожыя. Просім вас пачаць з намі супрацоўніцтва ад інфармацый аб добрых баках жыцця вёскі.

ПАЗНАЁМІМСЯ

Пишет вам жительница небольшого посёлка Тигрового. Живу я в Приморском крае. Мне 17 лет, я перешла в 10 класс. Мне очень хочется переписываться с ребятами из дружественных социалистических стран. С огромным приветом к вам Татьяна. Приморский край, Партизанский р-он, ст. Тигровый, ул. Тигровая д. 77, Кубловой Татьяне, индекс: 692860.

Пишет вам ученица 10 класа Иваненко Ольга. Я учусь хорошо. Мне 16 лет. Я хотела бы переписываться с ребятами из Польши. Мой адрес: СССР 346511, г. Шахты-11, Ростовской обл., ул. Речная — 17, Иваненко Ольге.

КАРЫ ПАТРЭБНЫЯ

У Гайнаўцы пры начальніку горада працуе калегія па справах парадку. Старшынёю з'яўляецца юрыст Мікалай Клімюк. У горадзе найбольшую колькасць парушэнняў парадку назіраем у І паўгоддзі бягучага года. Калегія атрымала за гэты перыяд 336 спраў на разгледжанне. Найбольш было дарожных парушэнняў — 109 спраў, за хуліганства — 97 спраў, пакража, пажарніцкія недагляды, алкагалізм — 120 спраў.

Найчасцей калегія прымяняла грашовую кару — у 181 справах. 57 асобам было забаронена права весці машыну.

Вірскі

ДУМКІ ПРА ЗБОЖЖА

Гэты год для сялян цяжкі быў у зборцы збожжа. Штодзённа дажджы і дажджы. Аднак гэта не затармазіла продажу збожжа дзяржаве, хаця напэўна выступалі цяжкасці. Найперш у дубіцкі магазін сяляне вазілі прадаваць рапс з такіх вёсак, дзе зямля цяжэйшая, для прыкладу, Стары Корнін. Цяпер чарга на жыта. З усіх навакольных вёсак цягнуцца фурманкі з народным багаццем.

М. Панфілюк

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да заметкі „ЦІ СПРАВЯДЛІВА?“, „Ніва“ № 36/1175 ад 3 верасня 1978 года.

Адказвае: ZAKŁADY ENEGRETYCZNE OKRĘGU CENTRALNEGO ZAKŁAD ENERGETYCZNY BIAŁYSTOK REJON BIELSK PODLASKI.

W nawiązaniu do notatki pt. „Czy sprawiedliwie?"' zamieszczonej w tygodniku „Niwa" z dnia 3 września 1978 roku — Rejon Energetyczny w Bielsku Podlaskim uprzejmie wyjaśnia, iż według informacji uzyskanych od pracowników Posterunku Energetycznego w Kleszczelach prawdopodobnie chodzi tu o uszkodzenie bezpiecznika automatycznego na tablicy licznikowej a nie licznika energii elektrycznej jak podano w notatce prasowej.

W swym piśmie Redakcja nie podaje adresu odbiorcy u którego wystąpiło uszkodzenie a bez tego nie jesteśmy w stanie zbadać sprawy.

Informujemy, że za stan wewnętrznej linii zasilającej oraz instalacji odbiorczej w budynku, jej konserwację i naprawę odpowiada użytkownik. Regulują to obowiązujące „Przepisy o dostawie i użytkowaniu energii elektrycznej". Nasi pracownicy nie mają obowiązku usuwać tego rodzaju uszkodzeń.

Obecnie przeglądami czynnych instalacji, ich konserwacją i remontem — na żądanie odbiorców energii elektrycznej — zajmują się elektroinstalacyjne punkty usług elektrycznych jak i osoby posiadające uprawnienia do wykonywania robót elektroinstalatorskich prywatnie (m. in. Ob. Kołtek Eugeniusz zam. Czeremcha, ul. Długa 9 i Ob. Boruciński Adolf zam. Czeremcha, ul. Sportowa 8).

Jeżeli powyższe ogólne wyjaśnienie nie jest wystarczające, uprzejmie prosimy o podanie informacji — jakiego odbiorcy energii elektrycznej dotyczy ta sprawa. Wówczas będziemy mogli ustalić konkretne dane i poinformować o tym Redakcję.

Kierownik Rejonu Energetycznego Bielsk Podlaski
inż. Tadeusz Wilgat

Да заметкі „ЧАСАМ І БЕЗ ХЛЕБА БЫЦЬ ТРЭБА“, „Ніва“ № 37/1176 ад 10 верасня 1978 года.

Адказвае: GMINNA SPÓŁDZIELNIA „SAMOPOMOC CHŁOPSKA" W KRYNKACH.

W odpowiedzi na notatkę prasową z 37/1176 numeru tygodnika „Niwa" z dnia 10 września 1978 roku w sprawie uruchomienia sklepu we wsi Ostrów Północny, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska" w Krynkach informuje:

— sklep we wsi Ostrów Północny prowadził działalność handlową około 10 lat i został zamknięty z powodu wystąpienia niedoborów: podczas wyliczenia remanentowego w dniu 6 września 1976 roku wyniósł on 33.298 zł i w dniu 9 grudnia 1976 roku — 8.626 zł. Sprzedawcę zwolniono, ale osoby chętnej do prowadzenia sprzedaży w sklepie nie udało się pozyskać pomimo usilnych starań Zarządu GS i pomocy Naczelnika Gminy w Szudziałowie.

— w miesiącu grudniu 1976 roku pomieszczenie sklepu zostało przekazane właścicielowi.

Jednocześnie informujemy, że istniejący sklep spożywczy w Szudziałowie, odległy o 3 km, jest codziennie zaopatrywany w pieczywo według zamówienia składanego przez sprzedawczynię.

Wiceprezes
d/s Handlu, Produkcji i Usług
Stanisław Bach

Да заметкі „ДАСТАЎЛЯЙЦЕ, КАЛІ ПРОСЯЦЬ!“, „Ніва“ № 37/1176 ад 10 верасня 1978 года.

Адказвае: GMINNA SPÓŁDZIELNIA „SAMOPOMOC CHŁOPSKA" W KRYNKACH.

W odpowiedzi na notatkę prasową z 37/1176 numeru tygodnika „Niwa" z dnia 10 września 1978 roku Zarząd Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska" w Krynkach wyjaśnia, że sznurek do snopowiązałek winien być sprzedawany wyłącznie w sklepach z artykułami do produkcji rolnej (Pismo Centrali Rolniczej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska" w Warszawie z dnia 5 maja 1978 roku nr RM-4-III/10/78). Mimo tego do sklepu w Knyszewiczach dostarczyliśmy 30 szpul sznura snopowiązałkowego.

Wiceprezes
d/s Obrotu Rolnego
Zygmunt Stankiewicz

Узровень развіцця

Сядзім мы неяк за сталом з сябрам майго дзяцінства і яго жонкай. Побач круціцца іх пяцігадовы сын Воўка.

Гледзячы на гэтага жвавага хлопчыка, я думаю аб сабе і сябрах свайго дзяцінства: „Як адрозніваюцца сучасныя дзеці ад дзяцей майго часу! Сучасныя дзеці і больш кемлівыя, і больш рухомыя...“

Вера, жонка майго сябра, заўважыла, што мой новы гальштук мне да твару. Мой сябра Гена — таксама заўважыў.

І толькі іх сын скептычна, калупаючыся ў носе: „Падумаеш: новы гальштук, у мяне вунь новая балячка, учора нагу падрапаў і то нічога, а ён...“

— Ты б лепш выцягнуў палец з носа, а то чаго добрага яшчэ разбу сарвеш, — параіў бацька. — А наогул, ідзі ты лепш адсюль і не круціся каля дарослых.

— Па-першае, у мяне паміж носам і пальцам не разбівное злучэнне, а па-другое...

— А па-другое, — рэзка абарваў яго бацька, — хуценька адсюль, бо зараз сам выведу, тады горш будзе.

Я, каб не прысутнічаць у час выхавання дзіцяці, пачаў развітваццa: „Ну, герой, давай пяць“, — сказаў я, звяртаючыся да Воўкі.

— Не, пяць не дам, хопіць з цябе і тры, — адказаў Воўка і працягнуў мне ручку, на якой і сапраўды тры пальцы былі згорнуты ў даволі-такі цікавую фігуру.

Вера, збялеўшы, закрычала на высокіх нотах: „Ты як сябе паводзіш з дарослымі, нягоднік?“.

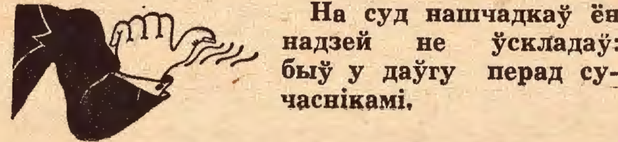
— А чаму ж ён учора адабраў ад мяне ката, якога я цягнуў за хвост да пясочніцы? Я хацеў толькі пацікавіцца: ці вылез бы з-пад пяску, куды я яго хацеў закапаць.

Я кінуўся ўцякаць з хаты, баючыся, што ў такога кемлівага дзіцяці можа ўзнікнуць жаданне: адрэзаць мне вуха і прышыць яго да сваёй курткі, каб пацікавіцца, ці стане прыгажэй ад гэтага ягоная вопратка.

А. Гембіцкі

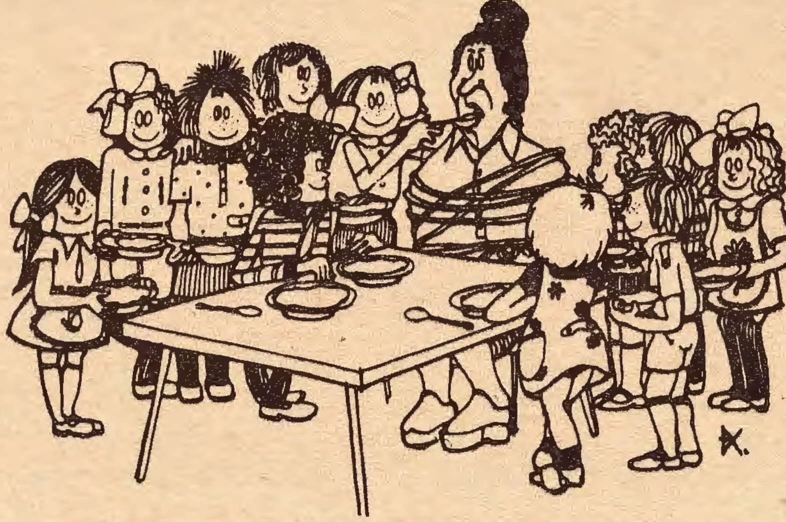

— *Прашу прадоўжыць канікулы за мой кошт.*

На суд нашчадкаў ён надзей не ўскладаў: быў у даўгу перад сучаснікамі.

НІЎКА

— *За Таню, за Маню, за Пецю, за Алёшу, за Рамана, за Колю, за Ваню...*

АПРАЎДАЎСЯ

Маланка да Кастуся:
— Адкуль ты вяртаешся так позна?
— З лекцыі.
— І гэта лекцыя трывала аж да чацвертай раніцы?!
— Так, бо лектар заікаўся.

МІНІБАЙКІ

ЗАГАНА
Знайшла загану ў салаўя цацера:
— Малы і... шэры!

СУПАКОІЛА
Быку гудзела муха цэлы дзень:
— Ты не турбуйся,
я — не авадзень.

ВЕЧНАЯ ЗАГАДКА
За ўсё жыццё ніяк не зразумее крот,
На што вясной капаюць людзі агарод.

МАРКА ГОДНАСЦІ
Трымае марку годнасці веласіпед:
— Няма, брат, колаў у ступеньчатых ракет!

АРГУМЕНТ
У свеце цвік разумным не слыве,
Бо вечна б'юць яго па галаве.

МЕРА РОЗУМУ
У дурнях ён хадзіў нямнога,
Бо ўгору ўсё вяла дарога...

СЛЕД
Хваліўся чаравік на цэлы свет:
— Не чалавек — я пакідаю след!

СУМНАЯ РАДАСЦЬ
Зімою не вельмі радаваўся нос,
Што ў захапленні ад яго мароз.

КРЫВЫЯ ШТАНЫ
Тандор не бачыў у нагах віны:
— Маўляў, кравец крывыя сшыў штаны.

Уладзмір Дубавік

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Бацька — сыну:
— Памятаеш, Роберт, для мяне праца заўсёды была задавальненнем. А ты хочаш, каб за цябе працавалі іншыя!
— Я не такі эгаіст, тата, каб жыць толькі для свайго задавальнення.

*

— Уяўляеш, сёння ў метро адразу трое маладых усталі і прапанавалі мне свае месцы!
— І ты змясцілася?

*

— Джэйн? А з кім жа ты аставіла дачку?
— О, я пасадзіла яе перад тэлевізарам і сказала ёй: „Ты не хвалюйся, малышка. Як толькі во гэта ледзі задушыць во тую ледзі, мамачка прыдзе!“

ГУМАР З БАРАДОЮ

Аднойчы гаспадар наняў цыгана касіць жыта. Гаспадыня на абед падрыхтавала смачную локшыну з мясам. Цыган да работы быў не надта хуткі, а як сеў есці, то шторaз і цягне з міскі па два кавалкі мяса.

Не сцярпеў гаспадар:
— Ты што гэта па два кавалкі цягнеш?
— А вы як, гаспадар, хацелі? Па тры? Каб удавіўся?

РАЗУМНЫ

— Міколка, чаму ты спазніўся на ўрокі?
— Я сабраўся на рыбу, але бацька не пусціў мяне.
— Вельмі добра. Ён, вядома, вытлумачыў табе, чаму нельга прапускаць школу?
— Не, ён сказаў, што чарвякоў на дваіх не хопіць.

НАВІНА

У Задрыповічах:
— Ты чаго гэта вясёлы такі? Толькі ўчора казаў, што на рабоце непрыемнасці. З Задрыпкоўскім палаяўся.
— Э-э, дык гэта было ўчора, а сёння мне навіну расказалі, ды яшчэ і якую!
— Што ж яна за навіна?
— Раніцай той самы Задрыпкоўскі, едучы сваім навюсенькім „Фіятам“, з бульдозерам сутыкнуўся.

КУРС

— Я цяпер прымаю курс лячэння адпачынкам, — кажа Гапка.
— У чым ён заключаецца?
— Я кожны дзень прыходжу ў паліклініку і сяджу тры гадзіны ў чарзе перад кабінетам доктара!

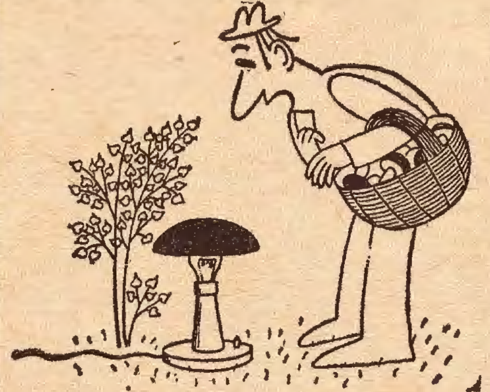

— *Пачнем усё спачатку...*

З „Весніка Задрыпоніі“

ГРАМАДСКАЯ ДУМКА

Пасля апрацоўкі анкеты з пытаннем „Кім ты хочаш стаць, калі вырасцеш?“, распаўсюджанай сярод хлопчыкаў дзетсада № 3, адказы размеркаваліся наступным чынам: фізікам-тэарэтыкам — 4 чал., кандуктарам — 11 чал., прадаўшчыкам марожанага — 18 чал., сантэхнікам — 56 чал.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе дзяўчат са Спічак змяшчаем песню

CZERWONE SŁONECZKO

z repertuaru zespołu **„Dwa plus Jeden“**
słowa: **M. Łebkowski, S. Werner**
muzyka: **Jerzy Mart**

Dawna piosenko, piosneczko,
mocnaś ty jak kamień,
„Już zachodzi czerwone słoneczko“,
a ty zawsze z nami,
„Już zachodzi czerwone słoneczko“,
a ty zawsze z nami.

Maszerujesz z żołnierzami, raz i dwa!
Hej da, hej da, hej da!
Maszerujesz z żołnierzami, raz i dwa!
Hej da, derum derum da!

Chłopcy w tym wielkim powstaniu,
w dziewiętnastym roczku
szli za tobą, jak za wielką panią,
na calutkim Śląsku.

Chłopcy szli na całym Śląsku,
raz i dwa!
Hej da, hej da, hej da!
Na calutkim Górnym Śląsku, raz i dwa!
Hej da, derum derum da!

Niczym dla ciebie korony
i żelazne bramy,
biły w ciebie gromy i pierony,
a my cię śpiewamy.

A my znowu cię śpiewamy, raz i dwa!
Hej da, hej da, hej da!
A my znowu cię śpiewamy, raz i dwa!
Hej da, derum derum da!

Dawna piosenko, piosneczko,
mocnaś ty jak kamień.
Nie zagaśnie czerwone słoneczko,
a ty będziesz z nami.

Педагогіка.

КУРЁЗЫ

ВОРАГАЎ — САЛЦЬ!

Японцы — людзі вельмі забабонныя. Але забабоны іх, карэнні якіх ідуць у далёкае мінулае, не раўня „прывычным“ нам чорным кошкам і лічбе 13. Напрыклад, калі японец надзявае новыя туфлі і выходзіць у іх на вуліцу пасля наступлення цемры — значыць, ён самым лёгкадумным чынам наклікае на сябе непрыемнасці. Так жа неразумна ён паступае, калі скручвае начное кімона справа налева. Ды ўжо калі фартуна ўсё-такі глядзіць коса, трэба ўзяць гарачую ванну, і ад душы памыцца.... у спальні: толькі так можна змыць з сябе ўсе бягучыя беды.

А што рабіць, калі прычына нягодаў вядомая, і гэта надакучлівы сусед? Найлепш яго... пасаліць. У літаральным значэнні слова. Пасыпанне крыніцы непрыемнасцей соллю — найлепшы спосаб змяніць жыццё на лепшае.

ВЯЛІКІЯ Ў СПОРЦЕ

Рускі паэт Аляксандр Пушкін адным з першых у Расіі авалодаў майстэрствам боксу. Ён умеў не толькі сам дасканала баксіраваць, але і ахвотна вучыў іншых. Так у сваіх успамінах князь Вяземскі пісаў: „У 1827 годзе Пушкін вучыў мяне баксіраваць...“

СМЯШНЕ З НАМІ

Выйшаў у людзі. А які быў хлопец!